

Покрајински заштитник грађана
Омбудсман

20
ГОДИНА
20

20 ГОДИНА ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

2002 - 2022

Покрајински заштитник грађана

Омбудсман

ПОКРАЈИНСКИ ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА - ОМБУДСМАН

20 ГОДИНА ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

ISBN 978-86-89417-18-0

Издавач:

Покрајински заштитник грађана - омбудсман

За издавача:

Проф. др Зоран Павловић
покрајински заштитник грађана - омбудсман

Текстови и фотографије:

Покрајински заштитник грађана - омбудсман

Дизајн и припрема за штампу:

Ален Шајфар

Штампа:

Штампарија Покрајинске владе

Тираж:

200 примерака

Година и место издавања:

2022, Нови Сад

УВОДНА РЕЧ

ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

Развој независних механизма и институција које штите људска права у Републици Србији интензивирао је доношењем Одлуке Скупштине АП Војводине о успостављању институције Покрајинског омбудсмана од 23. децембра 2002. године и нешто касније извршеним избором првог покрајинског омбудсмана 2003. године. Установљавањем Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана као независног и самосталног органа АП Војводине формирана је инстанца која има за задатак и циљ заштиту права грађана. Истовремено, обавеза омбудсмана обухвата и вршење надзора над радом покрајинских органа управе, јавних предузећа и установа које врше управна и јавна овлашћења, а чији је оснивач АП Војводина, у вези са њиховим поступањем у извршавању одлука и других правних аката АП Војводине.

Нарочити задатак Покрајинског заштитника грађана-омбудсмана огледа се у контексту промоције демократских структура и стварању услова за владавину права, плурализам и толеранцију, кроз заштиту права грађана, посебно од повреда учињених незаконитим, нецелисходним и неефикасним поступањем покрајинских органа, али и органа градске и општинске управе у вршењу послова које им је АП Војводина поверила из своје изворне надлежности. Он отуда прати процесе доношења и измена

и допуна покрајинских прописа у свим областима остваривања људских права, спроводи истраживања како би стекао увид у стање људских права, идентификовао проблеме и формулисао препоруке у циљу остваривања, заштите и унапређења људских права. Овлашћен је да грађане информише о прописима и даје правне савете о могућностима остваривања њихових права. Такође, обавештава надлежне органе и ширу јавност о кршењу људских права и издаје саопштења о томе. Оквир делатности Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана подразумева и организовање и учествовање у саветовањима, кампањама и образовању о људским правима и питањима значајним за њихово остваривање и обављање других послова у складу са законом, одлукама и другим актима Скупштине АП Војводине.

Прихватајући актуелност друштвених збивања положај омбудсмана чини се врло захтевним. Ово се огледа пре свега у контексту мултинационалне климе карактеристичне за АП Војводину, а која захтева значајне напоре у погледу проналажења оптималних решења за питања од општег интереса у окружењу у ком се различите етничке и националне перспективе чешће чине супротстављенима него што оне то заиста јесу. Заштита права мањина у том смислу, јесте један од примарних циљева

Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана,а којим се гарантује поштовање принципа недискриминативности свих грађана Републике Србије и АП Војводине.

Стварна, а не декларативна заштита права мора стога бити усмерена према оним категоријама лица чија се права нарочито крше. У том смислу, важно је је да се институција посебно ангажује, поред својих већ поменутих активности, у контексту предлога измена позитивноправне легислативе, подржавању друштвеног активизма, промоцији просоцијалних вредности. Стручни и научни приступ јесу отуда неки од доминантних путева деловања у овом смеру.

Да је учешће у борби против насиља схваћено са нарочитом озбиљношћу сведочи и посебан нагласак институције на бављењу темама насиља у породици и насиља над децом, као и активности усмерене ка практичним моделима заштите ризичних категорија, а нарочито особа са инвалидитетом и старијих. Исто се односи и на инсистирање на поштовању права слободе избора, слободу, безбедност и права на приватност.

Важан сегмент активности институције односи се и на анализу правног оквира и поступања институција, а који се тичу положаја жена, родно заснованог и насиља у породици. Са нарочитом пажњом се прати положај трудница и породиља. Поштовање принципа правне државе, финансијска подршка, недискриминативност у области рада и запошља-

... идеја Покрајинског омбудсмана јесте да сензибилише све релевантне instance, представнике органа управе на локалном, покрајинском и републичком нивоу, да изнесу своја мишљења, проблеме и ставове ...

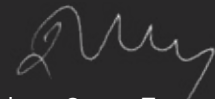
вања, те здравствена и социјална заштита нека су од подручја којима се посветила нарочита пажња у претходном периоду.

Област заштите права детета посебно је важна и због тога што деца и млади у Републици Србији спадају међу најрањивије друштвене групе. Њихова права посебно су подложна кршењу услед разних негативних друштвених појава, од вршњачког и насиља у породици, преко ограниченог приступа систему образовања, здравствене и социјалне заштите, занемаривања њихових потреба и најбољег интереса од стране надлежних органа, па до сиромаштва.

Прихватајући старе и постављајући нове циљеве, идеја Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана усмерена је ка јачању друштвеног дијалога о свим темама из своје надлежности.

Јавност рада Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, његову отвореност и спремност да се бави свим аспектима заштите људских и мањинских права треба уједно схватити и као својеврстан позив на сарадњу органима управе, али и свим представницима цивилног друштва. У том смислу идеја Покрајинског омбудсмана јесте да сензибилише све релевантне инстанце, представнике органа

управе на локалном, покрајинском и републичком нивоу, да изнесу своја мишљења, проблеме и ставове. Тек успостављањем потпунијег дијалога могуће је формирати снажан и кохерентан фронт који ће у потпуности гарантовати свеобухватну заштиту права грађана и грађанки АП Војводине и Републике Србије.

Проф. др Зоран Павловић
покрајински заштитник грађана - омбудсман

СЛУЖБЕНИ

АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ

ВОЈВОДИНЕ

и лист АПВ" излази по по-
пет језика: српском, ма-
словачком, румунском и
ом. - Рукописи се не враћају: -
Огласи по тарифи.

Број 23
31. децембар 2002.
Година LVIII

Годишња претплата 1100 динара
(аконтација). - Рок за рекламације 15
дана. - Редакција и администрација:
Нови Сад,
Булевар ослобођења 81.
YU ISSN 0353-8427

на основу члана 56. Закона о утврђивању одређених над-
ности аутономне покрајине ("Службени гласник РС"
ој 6/02) и члана 21. став 1. тачка 2. Статута Аутономне По-
крајине Војводине ("Сл. лист АПВ" број: 17/91), Скупштина
Аутономне Покрајине Војводине на седници одржаној 23. де-
цембра 2002. године, донела је:

ОДЛУКУ О ПОКРАЈИНСКОМ ОМБУДСМАНУ И ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.
Омбудсман (у даљем тексту:
дан орган, који се стара
за побољшање сваког ли-
чностног и међународ-
ног статуса грађана и др-
жављана).

Кандидата за омбудсмана може предложити најмање 30
посланика или скупштински одбор надлежан за питања орга-
низације и рада управе (у даљем тексту: Одбор).
Мандат омбудсмана траје шест година. На исту функцију
омбудсман може бити биран највише два пута узастопно.

Члан 6.

Омбудсман има пет заменика, од којих се по један бира за
област: права националних мањина, права детета и равнo-
правност полова.
Најмање по један од заменика биће биран из реда мање з-
ступљеног пола и припадника националних мањина.
Заменике бира Скупштина већином гласова укупног б-
ја посланика, на предлог омбудсмана.
Мандат заменика траје шест година. На исту функцију
меник може бити биран највише два пута узастопно.

Члан 7.

За омбудсмана може бити изабрано лице које има
држављанство, дипломирано је правник, и
способности и високог моралног инте-
лигентног искуства у области људ-
них права, чије осуђивање и пр-

САДРЖАЈ

Основни подаци о институцији Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана	10	Истраживања и публикације Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана	76
Положај институције Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана	14	Сарадња Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана са другим институцијама, органима и организацијама	86
Опште надлежности Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана	20	Покрајински заштитник грађана - омбудсман у јавности	90
Заштита права детета	25	Мишљења других о раду Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана	94
Заштита права националних мањина	30	Покрајински заштитници грађана, заменици и заменице	128
Равноправност полова	37		
Активности Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана	42		
Школа људских права	68		
Издавачка делатност Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана	72		

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

О ИНСТИТУЦИЈИ ПОКРАЈИНСКОГ
ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

■ **П**окрајински заштитник грађана - омбудсман је независан и самосталан орган АП Војводине, установљен Покрајинском скупштинском одлуком о Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману. Установљен у циљу заштите права грађана, врши надзор над радом покрајинских органа управе, јавних предузећа и установа које врше управна и јавна овлашћења, а чији је оснивач АП Војводина. Штити права грађана посебно од повреда учињених незаконитим, неефикасним и нецелисходним поступањем органа управе, као и органа градске и општинске управе у вршењу послова које им је поверила АП Војводина.

У свом деловању поступа у складу са Уставом, потврђеним међународним уговорима, општеприхваћеним правилима међународног права, законом и подзаконским општим актима. Основни принципи деловања Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана су законитост, непристрасност, независност и правичност.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман прати процес доношења покрајинских прописа, као и измене и допуне постојећих прописа. Има право предлагања покрајинских скупштинских прописа и других општих аката из надлежности скупштине, а овлашћен је и да Покрајинској влади и Скупштини

АП Војводине даје мишљење и препоруке у вези са предлозима одлука, када се њима уређују питања од значаја за заштиту права грађана. Надгледа и прати примену међународних уговора, стандарда и прописа из области људских права и предлаже мере за побољшање у области заштите и унапређења људских права. Овлашћен је да грађане информише о прописима и даје правне савете о могућностима њиховог остваривања.

У циљу стицања што прецизнијег увида у стање људских права спроводи истраживања, о чијим резултатима обавештава јавност и надлежне институције. У протеклих 20 година постојања ове институције реализовано је више десетина истраживања и пројеката и успостављена су бројна партнерства у циљу што свеобухватније заштите и унапређења остваривања људских права.

Скупштини АП Војводине, подноси једном годишње, а најкасније до 31. марта, извештај у коме се наводе подаци о активностима у претходној години, подаци о уоченим недостацима у раду органа управе, оцена рада органа управе са становишта примене прописа, као и предлози за побољшање положаја грађана у односу на органе управе. Извештај садржи посебне делове за области права детета, права националних мањина и права по основу равноправности полова.

Самостално или у сарадњи са партнерским организацијама организује саветовања и кампање у области образовања о људским правима и питањима од значаја за њихово остваривање. Људска права су веома осетљива област на коју утичу процеси и проблеми који надилазе покрајинске, али и националне оквире. Организовањем стручних скупова и конференција националног и међународног карактера настоји да скрене пажњу на такве глобалне проблеме и њихове локалне и националне рефлексије.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман поступа по притужбама грађана у складу са поступком који је утврђен покрајинском скупштинском одлуком. Поступа по притужби лица које сматра да су му актом или радњом органа управе повређена људска права. Такође, може поступити и по сопственој иницијативи на основу сазнања из других извора, када оцени да постоји или је постојала повреда људских права од стране органа управе.

Поред заштите људских и мањинских права и контроле рада органа управе у ужем смислу, Покрајински заштитник грађана - омбудсман има и ширу улогу, јер преко својих активности испољава уједно и превентивну, едукативну, али и информативну и промотивну функцију.

Један од задатака институције је и обезбеђење доступности за све грађане. У том циљу на интернет-презентацији www.ombudsmanarv.org грађани могу да нађу потребне информације о самој институцији, да се упознају са начином и током поступања по притужбама, да преузму документа и да се информишу о текућим догађајима и актуелностима у вези са радом институције. На сајту се налази и онлајн образац за подношење притужби, чиме је омогућено свим грађанима да се на јединствен, брз и лак начин обратe на било ком од свих шест језика и писама који су у службеној употреби у АП Војводини.

Институција води рачуна и о савременим технолошким трендовима, па је због тога свој рад учинила доступним и путем најпопуларнијих друштвених мрежа, као што су Фејсбук и Твитер, али и путем Јутјуб канала и онлајн платформи, па је на тај начин постала доступнија грађанима и грађанкама, представницима медија, као и свима који су заинтересовани за њен рад.

ПОЛОЖАЈ ИНСТИТУЦИЈЕ

ОД ОСНИВАЊА ДО ДАНАС

Закон о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине из фебруара 2002. године, било је предвиђено да „Аутономна покрајина, преко својих органа, установљава функцију покрајинског грађанског браниоца (омбудсмана), као и његова овлашћења и начин њиховог остваривања“, омогућено је оснивање институције, која је под називом Покрајински омбудсман установљена Одлуком о Покрајинском омбудсману 23. децембра 2002. године.

Према поменутој одлуци, Покрајински омбудсман је независан и самосталан орган, који се стара о заштити и унапређењу људских права и слобода сваког лица зајемчених Уставном повељом, уставом, потврђеним и објављеним међународним уговорима о људским правима, општеприхваћеним правилима међународног права, законом и прописима Аутономне покрајине Војводине, он посебно штити људска права и слободе од повреда учињених од стране покрајинске и општинске управе, организација и јавних служби, које врше управна и јавна овлашћења, а чији је оснивач покрајина или општина. Ради заштите и унапређења људских права, омбудсман надзире примену наведених прописа, контролише законитост, целисходност и ефикасност поступања органа управе и може истраживати рад органа управе како би штитио људска права.

Покрајински омбудсман, међу првим институцијама такве врсте у тадашњој држави, почео са радом 24. септембра 2003. године, када је за првог покрајинског омбудсмана изабран др Петар Теофиловић. По истеку његовог шестогодишњег мандата, на то место изабран је др Дејан Јанча, који је ту функцију обављао до своје смрти у јулу 2010. године. Након тога је Скупштина АП Војводине изабрала новог омбудсмана, Анико Мушкиња Хајнрих, која је на тој функцији била до 2016. године. Четврти покрајинску заштитник грађана - омбудсман, проф. др Зоран Павловић, ступио је на дужност 01. децембра 2016. године и обавља ту функцију и данас.

Након ступања на снагу важећег Статута АП Војводине, у октобру 2014. године донета је и нова Покрајинска скупштинска одлука о Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману, под којим именом и у складу са одредбама исте, институција функционише и данас.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман овлашћен је да обавља следеће послове:

- Контролише поштовање људских и мањинских права
- Контролише законитост, целисходност, ефикасност и правилност у раду органа управе
- Штити права грађана од повреда учињених неправилним радом органа управе
- Прати процесе доношења покрајинских прописа
- Предлаже доношење покрајинских прописа
- Даје мишљење и препоруке у вези са предлозима покрајинских прописа
- Прати примену међународних уговора, стандарда и прописа из области људских права
- Спроводи истраживања како би стекао увид у стање људских права
- Информише грађане о прописима и даје правне савете о остваривању њихових права
- Јавно препоручује разрешење одговорног функционера

- Иницира покретање казних поступака у случају кршења људских права
- Саставља годишњи извештај о остваривању људских права
- Обавештава надлежне органе и јавност о кршењу људских права
- Организује саветовања и кампање у области образовања о људским правима
- Покреће поступак за оцену уставности и законитости прописа
- Присуствује скупштинским седницама и седницама скупштинских одбора
- Сарађује са другим омбудсманима у земљи и иностранству
- Сарађује са Заштитником грађана Републике Србије у обављању послова Националног механизма за превенцију тортуре
- Прикупља информације о примени закона и других прописа из области људских права
- Прима и испитује притужбе које се односе на повреду људских права
- Посредује у мирном решавању спорова везаних за кршење људских права, итд.

Као нови механизам заштите људских права, омбудсман је током протекле две деценије пронашао своје место у институционалном систему Републике Србије. Двадесет три омбудсмана, то јест заштитника грађана – колико их данас има на три нивоа управе у Србији – оправдали су своје постојање и потврдили да су грађанима и грађанкама, али и извршној власти, независне институције потребне да би се обезбедила пуна сигурност и поштовање основних људских права и слобода зајемчених Уставом, међународним уговорима, општеприхваћеним правилима међународног права, законом, као и другим прописима.

Упркос успешном системском позиционирању институције, још увек је тешко одговорити на питање о томе колико је од успостављања првих омбудсмана у Србији, међу којима је и Покрајински заштитник грађана - омбудсман, суштински повећан степен, односно обим заштите и поштовања основних људских права. Већина грађана и даље доживљава ову институцију као неку врсту народног адвоката, препознајући у њој једну отворену, флексибилну и демократску институцију. Чињеница да су услуге бесплатне, а рад неоптерећен формалностима упућује грађане да у институцијама омбудсмана виде праву адресу за решавање својих проблема у вези са остваривањем људских права.

Пород контролне функције постојање ове независне институције значајно је из аспекта едукације како грађана и грађанки о механизмима остваривања и заштите њихових права, тако и органа управе. Нова законска решења у Републици Србији, али и однос грађана и јавне власти подразумевају другачији приступ раду и активностима ове институција. Она данас имају посебну улогу у превентивном и едукативном смислу, па су тако активности према органима јавне власти усмерене на подизање свести доносилаца одлука и запослених у органима управе о томе да они јесу и треба да буду „сервис грађана“. Са друге стране, активности према грађанима конципиране су на њиховом континуираном упознавању са меха-низмима остваривања и заштите њихових права, не чекајући подношење притужбе.

Свих ових година, у настојању да унапреди рад органа управе и утиче на стварање услова за владавину права, развој плурализма и толеранције, Покрајински заштитник грађана-омбудсман у извршавању задатака и остваривању зацртаних циљева није препуштен сам себи. У реализацији планираних активности ослања се на разумевање и подршку Скупштине АП Војводине, као оснивача, затим Организације за европску безбедност и сарадњу – Мисија у Србији, УНИЦЕФ-а, Фондације „Ханс Зајдел“, Института друштвених наука, Института за

криминолошка и социолошка истраживања, Матице српске, научно-истраживачких и образовних установа, националних савета националних мањина, локалних и регионалних омбудсмана и бројних организација цивилног друштва. Покрајински заштитник грађана - омбудсман и на овом месту жели да им изрази своју захвалност, јер би без њиховог доприноса и спремности на сарадњу многи стручни скупови били мање успешни, а бројни пројекти остали недоречени.

Покрајински заштитник грађана
Булвар Михајла Пуплина
Тел: 021/487-41-44, 021/487-41-45
office@ombudsman.rs
www.ombudsman.rs

ПРИТУЖБА / PRITUŽBA / COMPLAINT /
PANASZ / ПРИТУЖБА / SŽAŽNOST / RECLAMAȚIE

Име / Ime / First Name / Utónév / Meno / Meno / Prenumele

Презиме / Prezime / Last Name / Családnév / Priezvisko / Презвиско / Numele

Адреса / Adresa / Address / Cím / Ulica a číslo / Улица и Число / Strada

Место / Mesto / Mjesto / Location / Helység / Miasto / Город

Телефон / Telefon / Phone / Telefón

Датум / Datum / Date / Dátum / Data

E-mail

Разлог због кога се жалите / Razlog zbog koga se žalite / Razlog zbog kojeg se žalite / The reason for your complaint / A panasz oka / Dôvod vašej sťažnosti / Причина за жалбу / Motivul de înaintare a contestației:

ОПШТЕ НАДЛЕЖНОСТИ

ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

■ П рема оснивачком акту, основна функција коју Покрајински заштитник грађана - омбудсман врши је заштита људских права и слобода од повреда учињених од стране покрајинских органа управе, јавних предузећа и установа које врше управна и јавна овлашћења, а чији је оснивач АП Војводина, у вези са њиховим поступањем у извршавању одлука и других правних аката АП Војводине. Покрајински заштитник грађана - омбудсман штити права грађана и од повреда учињених незаконитим, нецелиходним и неефикасним поступањем органа градске и општинске управе у вршењу послова које им је АП Војводина поверила из своје изворне надлежности. Такође, Покрајински заштитник грађана - омбудсман се стара о заштити и унапређењу људских и мањинских права и поступа у складу са Уставом, потврђеним међународним уговорима и општеприхваћеним правилима међународног права, законом и подзаконским општим актима.

Јасно се оцртава ова двојна функција институције: контрола управе, односно извршне власти с једне, и испитивање повреда основних права појединца, с друге стране. Дакле, омбудсман врши редовну контролу управе и поступања власти, а делом испитује и неправде и остваривање основних права из аспекта појединца.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман поступа у конкретним случајевима по притужби грађана или по сопственој иницијативи на основу сазнања из других извора (медији, интернет, штампа, непосредна сазнања), када оцени да постоји или је постојала повреда права грађана од стране органа управе. С једне стране посматрано, Покрајински заштитник грађана - омбудсман обавља једну врсту „истражних“ радњи које су по својој природи сличне оним радњама које врше органи унутрашњих послова и органи тужилаштва, као и суд. То значи, да су контролисани органи дужни да Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману доставе тражена документа, акте и другу документацију за коју Покрајински заштитник грађана - омбудсман утврди да је од битног значаја за поступак који се води, као и да омогуће непосредан увид у њихов рад и слободан приступ свим просторијама. Такође, Покрајински заштитник грађана - омбудсман није ограничен односом само с подносиоцем притужбе и органом на који се притужба односи, тј. за који постоји могућност да је неправилним поступањем повредио људско право, већ се може обрађати и другим органима и лицима, ради потпунијег утврђивања чињеничног стања. С друге стране, услуге Омбудсмана су бесплатне, његово поступање агилније, а рад није оптерећен формалностима, па грађани и грађанке у Омбудсману виде праву адресу за решавање својих

проблема. Та чињеница је још израженија у случајевима када учињена неправилност и није чисто правног карактера, али је код грађанина изазвала осећање неправде и беспомоћи.

Незадовољни грађани могу лично да посете институцију, могу се обратити телефоном или да поднесу своју притужбу писменим путем. За то им може послужити и образац притужбе који је доступан на српском језику али и на свим језицима националних мањина који су у службеној употреби у раду покрајинских органа. Ако се странка Омбудсману обрати на свом матерњем језику добиће и одговор на том језику. За притужбе лица која се налазе на издржавању затворске казне обезбеђени су посебни сандучићи у установама за извршење кривичних санкција.

Област општих послова је по структури најобимнија, јер се ради о заштита права у најширем смислу те речи, па су и притужбе грађана и грађанки овде најбројније. То су притужбе које покривају најразnorodнији спектар друштвених односа, свакодневне животне проблеме са којима се грађани и грађанке сусрећу, а која се односе на административна питања, имовинско-правне односе, радне односе, пензијско и инвалидско осигурање, здравствено осигурање и заштиту, социјална питања, комунал-

не послове, грађевинарство, урбанизам и стамбене послове, заштиту животне средине и друго.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман има и друге функције. Једна од њих је и **превенција** (на пример давањем препорука које се односе на конкретан случај, али и на орган управе за поступање у свим сличним и будућим случајевима, затим доношењем иницијативе за измену или доношење прописа и слично), али и **едукативно, информативно и промотивно деловање**. У том смислу, Покрајински заштитник грађана - омбудсман непрекидно промовише људска права и слободе, спроведећи истраживања о стању људских права у различитим животним областима, организујући семинаре, трибине и едукације, посећујући градове и општине ради разговора са грађанима, али и запосленима у органима управе. Приказујући методе и резултате свог рада у медијима где, ради остваривања права грађана да буду информисани о својим правима и начину остваривања тих права, настоји да буде стално присутан, Покрајински заштитник грађана - омбудсман истовремено промовише и саму институцију, како би за њу сазнало што више грађана којима је потребна помоћ.

У свом раду Покрајински заштитник грађана - омбудсман помно прати примену међународних стандарда и обавештава надлежне органе и ширу јавност о стању и кршењу људских права, прима и испитује притужбе које се односе на повреду људских права, посредује у мирном решавању спорова везаних за кршење људских права и др.

Током две деценије постојања, Омбудсман је ажурно реаговао на све значајније друштвене појаве. Пристизање великог броја избеглица и наступање мигрантске кризе био је повод за посете прихватним центрима и за организовање низа стручних скупова у циљу активирања свих релевантних субјеката на обједињено деловање. У доба пандемије се нарочита пажња посвећивала положају најугроженијих категорија становништва. У фокусу институције се стално налазе питања здравствене и социјалне заштите, положај старијих лица, лица са инвалидитетом, остваривања родитељског права, права на материнство, права на живот, безбедност итд.

Што по сопственој иницијативи, што у оквиру Националног механизма за превенцију тортуре, а ради сагледавања и унапређења стања реализују се редовне и ванредне посете затворима, специјалним болницама, установама социјалне заштите,

прихватним центрима, домовима за смештај одраслих и старијих лица.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је по својој природи потпуно другачији орган од свих других постојећих органа, јер он не дејствује снагом „империјума“, већ снагом свог ауторитета. Уместо присиле, њему на располагању стоје другачији механизми којима може да издејствује поступање у складу с његовим препорукама, што је и примереније њему, као институцији оваквог карактера. Поред тога, ради унапређења људских права и слобода, имајући у виду поступање по појединачним притужбама, Покрајински заштитник грађана - омбудсман у предметима у којима није надлежан да поступа, као и у онима у којима утврди да није било повреде права, редовно даје опсежне и детаљне савете грађанима о другим могућностима за остваривање и заштиту њихових права и слобода, односно објашњава и упућује на одговарајуће правне норме које се у конкретним случајевима могу применити.

ЗАШТИТА ПРАВА ДЕТЕТА

■ Овлашћење АП Војводине, да у оквиру надлежности старања о остваривању људских права и права националних мањина, утврђује и обезбеђује виши степен заштите породице и права деце, представља област од нарочитог значаја за Републику Србију.

У оквиру надлежности да поступа по притужбама грађана или по сопственој иницијативи када оцени да постоји повреда људског права, приликом спровођења истраживања ради стицања увида у стање људских права, идентификовања проблема и формулисања препорука, као и у вршењу осталих својих овлашћења, заштитна функција Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана у области права детета најефикасније се остварује кроз праћење примене међународних уговора, стандарда и прописа из ове области од стране надлежних органа, установа, организација и других одговорних субјеката, што пре свега подразумева континуирано надгледање поштовања основних принципа **Конвенције о правима детета** - права детета на живот, опстанак и развој, права на недискриминацију, права на партиципацију и принципа најбољег интереса детета – пре свега у породичноправној, социјалној и здравственој заштити и систему образовања и васпитања.

Конвенција о правима детета, као најзначајнији и најшире прихваћен међународни документ о правима детета почива, између осталог, на сагласности свих држава чланица на томе да породици, као основној јединици друштва и природној средини за развој и благостање свих њених чланова, а посебно деце, треба да буде пружена неопходна заштита и помоћ како би могла у потпуности да преузме одговорности у заједници. Истовремено, потписнице Конвенције сагласне су да дете, у циљу потпуног и складног развоја личности, треба да расте у породичној средини, у атмосфери среће, љубави и разумевања, да дете треба да буде у потпуности припремљено да живи самостално у друштву и да буде васпитано у духу мира, достојанства, толеранције, слободе, равноправности и солидарности.

Обавеза поштовања наведених стандарда најцелесходније се остварује холистичким приступом и интересекторским и мултидисциплинарним радом, што претпоставља целовит прилаз конкретној ситуацији, у односу на све аспекте који носе ризик по право детета и од стране свих одговорних органа, у оквирима њихових овлашћења, стручних компетенција и метода рада. Полазећи од овог модела, како би на основу прикупљених информација предложио адекватне мере за побољшање стања у об-

ласти заштите и унапређења људских права детета, Покрајински заштитник грађана - омбудсман прати рад покрајинских органа управе, а у великом броју случајева и иницира њихово поступање.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман предузима низ активности кроз које стручној, пре свега професионалцима који раде са децом и за децу, али и најширој јавности, укључујући и децу, указује на важност и значај права детета за друштво у целини. Посебно у едукативним активностима и кампањама које организује и у којима учествује, користи прилику да нагласи и објасни да права детета нису нешто што је деци дато, нису нешто што је неко одлучио и замислио, већ да је реч о људским правима са којима се рађамо и без којих здрав и продуктиван живот појединаца и друштва није могућ.

Тако Покрајински заштитник грађана-омбудсман са ученицима основних школа широм Војводине редовно организује радионице на тему права детета, с посебним нагласком на њихово право на партиципацију, док у средњим школама одржава часове људских права. Покрајински заштитник грађана - омбудсман држи семинаре и предавања о правима детета намењена студентима и другим младима. Покрајински заштитник грађана-омбудсман по-

сећује домове за децу без родитељског старања и домове за децу са сметњама у развоју на територији АП Војводине, а за време мигрантске кризе посећивао је и прихватне центре у којима се налазе деца избеглице, широм покрајине, а посебно је пратио њихово укључивање у образовно-васпитни систем.

Едукација о правима детета професионалаца, сагласно преузетим међународним обавезама, била је намењена превасходно носиоцима креирања и спровођења политика, те је, уз подршку УНИЦЕФ-а у Србији, организована **Обука о правима детета за посланике и посланице Скупштине АП Војводине**. У оквиру овог пројекта, објављен је и Приручник о правима детета за посланике.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман организовао је низ стручних скупова са циљем да одређене теме добију већу пажњу стручне и шире јавности како би се уочени проблеми боље сагледали и разматрале могућности за њихово решавање. Организовани су скупови на теме: **Деца и медији; Здравље, самопоштовање и достојанство детета - подршка деци на болничком лечењу; Заштита деце од насиља - интерсекторски рад и холистички приступ проблему као одговор; Права деце у стању потребе - деца мигранти; Дечји бракови; Недавање**

издржавања и друштвена солидарност; Права детета током пандемије - примери добре праксе; Одговорност у заштити права детета; Забрана телесног кажњавања; Превенција сексуалног злостављања деце - сексуално образовање.

У част обележавања 30 година од усвајања Конвенције о правима детета Покрајински заштитник грађана - омбудсман је покренуо иницијативу и организовао у сарадњи с партнерима **Фестивал права детета**. Осим промоције Конвенције и оснаживања интерсекторске сарадње свих релевантних актера који раде са децом и за децу, циљ организовања овог фестивала био је да се кроз низ едукативних и креативних програма и активности промовишу права детета и да се деци омогући да у овим активностима учествују. Покрајински заштитник грађана-омбудсман је настојао да у највећој мери садржај и активности Фестивала учини доступним деци која се налазе у осетљивом положају и нису у прилици да свакодневно уживају пуна права која им њиховим рођењем припадају. Фестивал је симболично трајао 30 дана - од 21. октобра до 20. новембра. Током Фестивала одржано је више од 50 различитих активности у којима је учествовало и које су реализовале 44 установе, органа и организације. Активности су реализоване у 21 јединици локалне самоуправе и у 130 образовноваспитних

установа у АП Војводини.

У оквиру кампање **Позитивно родитељство - дар за цео живот** Покрајински заштитник грађана-омбудсман је сачинио писмо намењено родитељима које је дистрибуирано на Клиници за гинекологију и акушерство Клиничког центра Војводине, а потом и свим општим болницама у Војводини. Писмо, осим најзначајнијих информација у вези са правима детета, садржи и савремена сазнања у области раног развоја детета и упутство за родитеље које, кроз конкретан пример, појашњава како изгледа квалитетна стимулација целовитог развоја детета.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је подржао иницијативу **Нови Сад чита деци** чији је циљ било подизање свести родитеља и шире јавности о значају читања са дететом. Посебно значајним у вези с наведеном иницијативом Покрајински заштитник грађана - омбудсман издваја чињеницу да су различите активности у виду читања и игре са децом учињене доступним и деци које живе или бораве у мање стимулативним срединама (сигурне куће, свратиште, ромска насеља), као и да је у активности било укључено више од 25 организација, установа, институција и више од 90 волонтера. У оквиру овлашћења да спроводи истраживања

како би стекао увид у стање људских права, идентификовао проблеме и формулисао препоруке у циљу остваривања, заштите и унапређења људских права, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је реализовао низ истраживања у области права детета. Неке од тема по први пут су биле предмет истраживања у нашој земљи - **Право детета на болничком лечењу на пратњу родитеља** или **Подршка даровитим ученицима у основним и средњим школама у АП Војводини**, као и друге теме: **Поступање центара за социјални рад у заштити права деце у сукобу са законом; Институције и медијско извештавање о деци; Поступање центара за социјални рад у случајевима насиља, злостављања и занемаривања, Поступање институција у заштити детета од сексуалног злостављања; Дечје просјачење; Експлоатација деце на интернету** и друга.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман, у досадашњем раду у области заштите права детета, осим са домаћим институцијама и организацијама, сарађивао је с бројним међународним организацијама и институцијама. Захваљујући томе, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је постао члан регионалне мреже омбудсмана за децу (CRONSEE), те активно учествује у њиховим програмима и пројектима.

ЗАШТИТА ПРАВА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА

■ У време оснивања, Покрајински омбудсман
 ■ је био прва специјализована независна ин-
 ■ ституција у Републици Србији која се бавила
 заштитом права припадника националних мањина. Доношењем Одлуке о Покрајинском омбудсману Скупштина АП Војводине је препознала важност питања заштите права националних мањина и ову институцију уредила тако да се један од заменика омбудсмана бира за област права националних мањина, он штити права националних мањина и овлашћен је да контролише рад органа управе у областима остваривања и унапређења права националних мањина.

Овај задатак у почетку рада ове институције није био нимало лак, јер је било потребно **едуковати грађане** припаднике националних мањина о њиховим правима и начинима заштите тих права, те упознати их с надлежностима Покрајинског омбудсмана. Истовремено, било је потребно **едуковати и органе управе**, упознати их с прописима којима је уређена област заштите права националних мањина и навикнути их на чињеницу да је настала нова институција која, с циљем заштите права припадника националних мањина, контролише њихово поступање.

Оснивање институције се временски подударно са почетком примене **Закона о заштити права и сло-**

бода националних мањина, који разрађује начелна уставна решења и одредбе ратификованих међународних уговора, чиме је употпуњена правна празнина која је постојала у тадашњем уставноправном систему и на правно ваљан начин омогућено да припадници националних мањина, у демократском миљеу, самостално или у заједници с осталим члановима своје националне заједнице остварују своја уставна права: право на национално опредељивање, на сарадњу са сународницима, на употребу матерњег језика, употребу националних симбола и низ осталих права којима се штити посебност националних мањина у областима друштвеног живота које су од посебног интереса за националне мањине (службена употреба језика, школовање, информисање, култура). То је уједно и период оснивања првих националних савета националних мањина, који су конципирани као тела која представљају националне мањине као колективитете. Савети су партнери државне власти, а њихови представници одлучују или учествују у одлучивању о питањима од значаја за мањинску заједницу. Овим законима је створен повољан институционални и правни оквир за остваривање права и слобода националних мањина, који је употпуњен и неколицином покрајинских прописа, као што је Одлука о издавању вишејезичких извода из матичних књига, Одлука о ближем уређивању појединих питања службене употребе језика и писама националних мањина на

територији АПВ, Одлука о полагању пријемних и квалификационих испита за упис на више школе и факултете, Одлука о испиту из страног језика и језика националне мањине за рад у органима управе итд.

Одмах након успостављања институције, уследиле су бројне посете општинама и градовима са хетерогеним националним саставом становништва у циљу непосредног увида у ефикасност остваривања мањинских права на терену, популаризације саме институције, али првенствено ради директног контакта са грађанима и примања њихових представаки. Приликом тих посета су се грађани у већем броју обрађали притужбама које су се односиле на социјална питања, незапосленост и сиромаштво, а само у мањем броју су се жалили на кршење неких права националних мањина, углавном у области употребе језика. Проблематика кршења или отежаног **остваривања права на службену употребу језика** и писама националних мањина из корпуса мањинских права је и даље најзаступљенија у притужбама које се упућују Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману, и односи се најчешће на уписивање личних имена у јавне евиденције и јавне исправе, непризнавање исправа на језику националне мањине као пуноважних, затим на исписивање табли са називима органа који врше јавна овлашћења, табли са називима насељених места итд.

Препоруке Покрајинског омбудсмана у области заштите права националних мањина се могу поделити на две групе: системске препоруке, упућене у циљу отклањања повреда људских права и неправилног поступања органа, уочених у већем броју случајева и на појединачне препоруке, упућене у случајевима утврђивања неправилног поступања надлежног органа у једном конкретном случају.

Тако су, на пример, системске препоруке органима управе у првој декади рада Покрајинског омбудсмана упућиване ради отклањања проблема који су се јавили у примени **Закона о националним саветима националних мањина** у вези са утврђивањем установа културе од посебног значаја за унапређење и развој културне посебности и очување националног идентитета националне мањине, остваривањем управљачких права у тим установама, као и одлучивањем о иницијативи националних савета за пренос оснивачких права над тим установама на национални савет националне мањине. У пракси су се појавили проблеми приликом остваривања тих права услед недовољне прецизности законских одредби и неусаглашености неколико различитих закона из ове области. Изменама, а касније и доношењем нових закона о националним саветима и о култури овај проблем је превазиђен.

Генерално, поступање надлежних органа по системским препорукама је било релативно споро, али су у последње време приметни помаци. Органи управе којима су упућене препоруке и мишљења у највећем броју случајева благовремено реагују на дописе, поступају у складу с мишљењем, предлогом или препоруком и обавештавају Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана о предузетим мерама за отклањање недостатака.

Другу декаду постојања институције Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана карактеришу измене и допуне постојећих закона, односно доношење нових закона и подзаконских аката чије се одредбе односе (и) на права припадника националних мањина.

Статут Аутономне покрајине Војводине из 2009. године је престао да важи 2014. године када је донет нови, којим су, поред осталог, наступиле измене и у погледу назива и овлашћења Покрајинског омбудсмана. Затим, након одлуке Уставног суда о проглашењу појединих одредби Закона о националним саветима националних мањина неуставним, приступило се изради закона о измена и допунама тог закона. Ради правно-терминолошког усклађивања са Уставом Републике Србије и прилагођавања захтевима и одредбама Акционог плана за

остваривање права националних мањина измењен је и Закон о заштити права националних мањина. Најзначајнију новину је донела допуна према којој припадник националне мањине има право да се податак о његовој националној припадности упише у службене евиденције. Измењен је и члан о језичким правима и предвиђена је службена употреба мањинског језика и писма и на делу територије (у насељеном месту) јединице локалне самоуправе, када тај језик није у службеној употреби на њеној целој територији. У складу са тим, уследиле су одговарајуће измене и допуне Закона о матичним књигама, односно Закона о службеној употреби језика и писма. Новину представља и решење према којем припадници националне мањине имају право на изводе из матичних књига у којима су сви подаци уписани и на њиховом језику.

Поред поступања по притужбама грађана и по сопственој иницијативи, Покрајински заштитник грађана је у области заштите права националних мањина **спровео и бројна истраживања**, како би прикупио потребне информације, сагледао стање у одређеној области и на основу тога формулисао предлоге ради отклањања недостатака и ефективнијег остваривања права националних мањина.

У том циљу су, на пример, за време прве и друге Декаде Рома у јединицама локалне самоуправе спроведена чак три истраживања о примени афирмативних мера у области основног образовања Рома и Ромкиња на територији АП Војводине, која су показала да су ове мере допринеле већој заступљености ромске деце у систему образовања, да је повећан број ромске деце уписане у предшколски програм и редовно основно и средње образовање, да је смањено осипање ученика, да се допринело већој видљивости Рома у локалној заједници и промовисању инклузије, па је потребно наставити са применом афирмативних мера и локалних акционих планова, осигурати потребна средства, устројити јединствени систем вођења евиденције о мерама и обезбедити континуирану подршку педагошким асистентима и координаторима за ромска питања као важним актерима у процесу инклузије.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је спровео и истраживање о образовању на језицима националних мањина, мањинским медијима у Војводини, заступљености судија припадника националних мањина у судовима опште и посебне надлежности у АП Војводини, ромским насељима, раду националних савета, ставу војвођанских ученика о дискриминацији, положају жена у националним саветима националних мањина, информисању

предшколске и школске деце на језицима националних мањина, заступљености језика националних мањина на званичној интернет-презентацији покрајинских органа и јединица локалне самоуправе, познавању језика националних мањина у органима покрајинске управе, институционалном оквиру остваривања права националних мањина, говору мржње, изборима за чланове националних савета националних мањина, избору посланика за Скупштину АПВ у 2020. години са мањинског аспекта итд.

Покрајински заштитник грађана је током две деценије свог постојања **организовао и низ конференција, округлих столова и стручних скупова посвећених мањинским темама**, као што је међународна конференција Омбудсман у мултиетничким друштвима, Изградња капацитета ромских активисткиња, Толеранција није страна реч, Језик и национални идентитет - искуства и проблеми у пракси, међународна конференција Језик, култура и идентитет, округли сто о делотворном учешћу припадника националних мањина у раду органа јавне власти, Образовање на језицима националних мањина у условима пандемије, скуп о истакнутим припадницама националних мањина, скуп поводом Међународног дана толеранције, представљање Ромске платформе и многе друге.

У протеклих двадесет година, институција Покрајинског заштитника грађана се трудила да се стечена и зајемчена права националних мањина остварују у различитим областима друштвеног живота, да институција буде препозната у јавности и да је припадници националних мањина доживљавају као један од ефикасних инструмената за заштиту својих права.

РАВНОПРАВНОСТ ПОЛОВА

■ Од оснивања Покрајинског заштитника
 ■ грађана - омбудсмана задужења и послови
 ■ које обавља заменик/заменица за равно-
 правност полова су широко постављени. Свако-
 дневне активности подразумевају рад на поједи-
 начним притужбама, али и покретање поступака
 по сопственој иницијативи. Прати се примена међу-
 народних уговора, стандарда и прописа из области
 равноправности полова и спроводе истраживања
 како би се идентификовали проблеми и формули-
 сале препоруке у овој области. Заменик/заменица
 информиса грађане и грађанке о прописима из
 ове области и пружа савете о могућностима оста-
 вљања њихових права. Упоредо са свим осталим
 активностима организују се саветовања и кампање
 које имају за циљ подизање свести најшире јавно-
 сти о остваривању и поштовању равноправности
 полова. О свом раду и предузетим активностима
 заменик/заменица за равноправност полова са-
 чињава извештај који је саставни део Годишњег
 извештаја Покрајинског заштитника грађана - ом-
 будсмана.

Током протекле две деценије највећи изазов у овој области представљало је релативно мало притужби које се непосредно односе на кршење права, односно дискриминацију на основу пола. Разлог за ово лежи у чињеници да је дискриминација на основу

пола најчешће прикривена, па се тешко препознаје, чему погодују предрасуде и друштвени обрасци у вези са улогама и положајем жена и мушкараца у друштву. Однос према родној равноправности као мање важном питању за резултат има последицу да се жене и даље мање обраћају ради заштите својих права него мушкарци. Због тога се и даље пажња мора усмерити на подизање свести најшире јавности о поштовању принципа родне равноправности, односно о кршењу људских права жена.

У претходном периоду Покрајински заштитник грађана - омбудсман се у свом раду бавио дискриминацијом жена на тржишту рада и неспремношћу послодаваца да запошљавају жене само због тога што су жене. Истраживање о дискриминацији на тржишту рада потврдило је постојање дискриминације према полу и годинама живота, и представљено је на међународној конференцији Покрајинског омбудсмана, под називом **„Омбудсман против дво-струке дискриминације жена“**.

Организовао је обуке за запослене у покрајинској администрацији о примени Покрајинске скупштинске одлуке о равноправности полова, а покрајинским органима је упућена и препорука о увођењу родно осетљивог језика, што је резултирало увођењем родно осетљивог језика у службену упо-

требу у Одлуку о покрајинској управи и омогућило да се именице које означавају службене позиције и функције користе у облику који изражава пол лица који је њихов носилац. У оквиру пројекта „**Родно заснована дискриминација у органима управе на покрајинском и локалном нивоу**“ одржане су обуке у вези с родном равноправношћу, женским људским правима и дискриминацијом у више локалних самоуправа широм АП Војводине. Кроз заједнички пројекат Скупштине АП Војводине и Покрајинског омбудсмана „**Активни парламент против дискриминације**“ одржане су трибине у локалним самоуправама, уз учешће покрајинских посланика из тих општина с циљем промовисања позитивних друштвених вредности и потребе за антидискриминаторским поступањем.

Кроз пројекат „**Покрајински омбудсман ближи грађанима и грађанкама**“ представљен је рад институције у области равноправности полова, а у оквиру истог реализовано је више од 20 посета местима у АП Војводини на територији 15 локалних самоуправа, током којих су одржане трибине праћене пријемом грађана/грађанки, као и састанци са женама из сеоских актива жена и женских удружења. Жене из тих удружења похађале су и обуке у вези с родном равноправношћу, дискриминацијом и управљањем пројектима. Део овог пројекта био је

посвећен и увођењу принципа родне равноправности у рад јавних предузећа у АП Војводини.

Пројекат „**Родна равноправност и смањење ризика од катастрофа**“ имао је за циљ да повећа знање и капацитете јединица локалне самоуправе и удружења грађана/ки за укључивање родне перспективе у документа и програме који се односе на ванредне ситуације, али и да се повећа учешће жена у поступцима доношења докумената, и у процесима који се покрећу ради смањења ризика од катастрофа. Пројекат је реализован у шест локалних самоуправа у АП Војводини, где су одржани семинари за представнике/представнице локалне самоуправе и за удружења жена, а састављен је и приручник о родној равноправности и ванредним ситуацијама.

Покрајински омбудсман је спровео **истраживања о положају жена у националним саветима националних мањина**. Циљ ових истраживања било је дубинско сагледавање стварног положаја и улоге жена у националним саветима националних мањина, а резултати су показали да је оправдано бављење овом темом, односно да се национални савети не баве родном равноправношћу и људским правима жена и да постоји потреба за увођењем родне перспективе у надлежности националних савета. Будући да је уочена потреба за већим ангажовањем жена које

би допринеле унапређењу квалитета рада националних савета, Покрајински омбудсман подсетио је националне савете на обавезу подстицања жена да се укључују у активности савета, и иницирао је активности на подизању свести о значају и улози жена у процесима одлучивања и јавном животу уопште, њихове видљивости и доприноса у националним саветима и у друштву.

Током свога рада, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је посебну пажњу посвећивао здрављу жена и девојчица, посебно њиховом репродуктивном здрављу. Сprovedено је **истраживање о репродуктивном здрављу жена са инвалидитетом на територији АП Војводине**, чији резултати су показали да су жене са инвалидитетом дискриминисане у остваривању права на сексуално и репродуктивно здравље и то на више нивоа, од предрасуда и стереотипа средине и пружалаца здравствених услуга, до неприступачних и недоступних услуга. Покрајински заштитник грађана - омбудсман је на основу резултата истраживања дефинисао закључке и препоруке у циљу превазилажење постојећег стања и упутио их свим надлежним институцијама и органима, а током наредне године посетио је и више здравствених установа како би упознао здравствене раднике са резултатима истраживања и дефинисаним закључцима и препорукама.

Како би сагледао актуелну праксу у АП Војводини у вези са малолетничким трудноћама и порођајима, у ширем контексту у вези са репродуктивним здрављем младих, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је спровео и **истраживање о малолетничким трудноћама и порођајима на територији АП Војводине** са циљем давања доприноса у подизању свести шире и стручне јавности о овим појавама које могу да оставе озбиљне медицинске, психосоцијалне и економске последице. На основу добијених резултата формулисани су закључци и упућене су препоруке надлежним органима и институцијама са акцентом на превентивну заштиту репродуктивног здравља младих, будући да је она, како је показало истраживање, недовољно заступљена.

Тешкоће са којима су се жртве насиља у породици суочавале у институцијама као и њихово неповезано деловање, биле су подстицај да Покрајински омбудсман непосредно након почетка рада покрене и до данас води мрежу институција под називом **Мрежа „Живот без насиља“**, чије је залагање дуже од деценију и по усмерено на међусекторски приступ у решавању проблема породичног и родно заснованог насиља, као и на повезивање институција у чијој надлежности је борба против ове врсте насиља (центри за социјални рад, полиција, правосудни органи, домови здравља, образовне устано-

ве, цивилни сектор). Сваке године, од почетка рада Мреже, у оквиру светске кампање „16 дана активизма у борби против насиља према женама“ Покрајински омбудсман организује годишњу конференцију Мреже која има за циљ подстицање размене искуства и добрих пракси између свих институција, установа и организација које се у АП Војводини баве проблемом насиља у породици и родно заснованог насиља. Од 2006. године Покрајински омбудсман прикупља и обрађује податке о насиљу од надлежних институција, а најважније резултате истраживања објављује у Годишњем извештају или на свом интернет сајту. Иако је од средине 2017. године почео је да се примењује Закон о спречавању насиља у породици, који обавезује надлежне институције на сарадњу, институције окупљене у Мрежи „Живот без насиља“ не сматрају да је добровољна сарадња институција, као вид рада превазиђен, те се сарадња чланова Мреже наставља и сваким даном унапређује.

Током две деценије рада институције Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана објављено је више значајних публикација. Поводом стогодишњице присаједињења Срема, Баната, Бачке и Барање Краљевини Србији, издата је *монографија „Жене у парламентарном животу Војводине“*, посвећена женама са ових простора које су добиле активно и па-

сивно бирачко право и учествовале у раду Велике народне скупштине 1918. године. Током израде ове монографије показало се да је поље парламентаризма у Војводини мало истражено, па је Покрајински заштитник грађана - омбудсман, желећи да да свој допринос истраживању парламентарног живота жена у Војводини, у монографији објавио имена свих жена - посланица које су учествовале у раду Скупштине АП Војводине од самих почетака до данас. Након првог, из штампе је изашло и *друго допуњено и измењено издање под називом „Жене у парламентарном животу Војводине - други век“*.

Већина пројеката и истраживања која су поменута не би била могућа без сарадње и подршке Мисије ОЕБС-а у Србији и Агенције УН за родну равноправност и оснаживање жена (UN WOMEN), а неке од пројеката у области родне равноправности финансијски је подржала и Краљевина Норвешка.

У претходне две деценије начињени су значајни помаци на пољу родне равноправности у АП Војводини, али и се даље мора наставити са радом на остваривању и унапређењу једнаких могућности за жене и мушкарце, на заштити људских права жена, пре свега нарочито осетљивих група попут жена са инвалидитетом, жена на селу и Ромкиња, као и на борби против насиља у породици и насиља над

женама, подједнаком учешћу оба пола на местима одлучивања, те преласку са формалистичке примене законских одредби на суштинску.

“

Однос према родној равноправности као мање важном питању за резултат има последицу да се жене и даље мање обраћају ради заштите својих права него мушкарци. Због тога се и даље

пажња мора усмерити на подизање свести најшире јавности о поштовању принципа родне равноправности, односно о кршењу људских права жена.

АКТИВНОСТИ

ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

■ Од оснивања Покрајинског омбудсмана 2002. године па све до данас, институција је учествовала у
 ■ више десетина различитих пројеката, самостално или у сарадњи са међународним и домаћим инсти-
 ■ туцијама и организацијама, покрајинским органима и органима локалне самоуправе, установама и удружењима, од којих пројеката неки трају и дан данас.

Велика пажња се посвећује и активностима које су едукативног карактера, те Покрајински заштитник грађана - омбудсман организује разне скупове и конференције, које су од кључног значаја за остваривање људских права.

ПРАВО НА ПРАВА (2004-2006)

Пројекат реализован у четири фазе, који је подразумевао прво обуку учитеља, педагога и наставника грађанског васпитања у дванаест основних школа на територији Аутономне покрајине Војводине у области дечјих права и механизма њихове заштите. Потом је вештину вођења радионица у области људских, мањинских и дечјих права стекло 468 ученика и ученица другог и трећег разреда средњих школа у покрајини. Подељено је 132.000 комада обележивача за књиге и распореда часова за ученике првог разреда и родитељског меморандума за родитеље првака са темом дечјих права. У вештини вођења радионица у области дечјих права, у следећој фази обучени су психолози и педагози из 315 војвођанских основних школа и одштампано је друго издање приручника „Како можемо заједно?“. Пројекат је завршен одржавањем изложбе с више од стотину радова војвођанских основаца у холу Владе Аутономне покрајине Војводине, са темом права детета.

BIVISECFEST (2004-2009)

Изложбе фотографија и плаката, трибине, пројекције филмова и промотивни догађаји о различитим темама у вези са људским правима, укључујући и обележавање шездесетогодишњице усвајања Универзалне декларације о људским правима. Фотографије и дан данас су изложене у холу седишта Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана као симбол и подсећање на основна људска права.

МРЕЖА „ЖИВОТ БЕЗ НАСИЉА“ (2004, ДО ДАНАС)

Оснивање и управљање мрежом институција, установа и организација у АП Војводини, које се баве питањем насиља у породици и родно заснованог насиља. Годишња конференција Мреже се одржава сваке године у децембру у оквиру кампање „16 дана активизма против насиља над женама“

ОМБУДСМАН У МУЛТИЕТНИЧКИМ ДРУШТВИМА (2005)

Међународна конференција у Новом Саду на којој су учествовали представници 16 институција омбудсмана из Европе.

ПИСМО МОЈОЈ МАЈЦИ (2006)

Брошура о правима детета, 21.700 примерака, уручена породиљама у свих 13 породилишта у АП Војводини.

ИЗГРАДЊА КАПАЦИТЕТА РОМСКИХ АКТИВИСТКИЊА У СРБИЈИ (2006-2007)

Једногодишња обука 12 ромских активисткиња из целе Србије у области управљања пројектним циклусом, комуникације и заговарања остваривања људских, женских и мањинских права.

ОМБУДСМАН БЛИЖИ ГРАЂАНИМА (2004, ДО ДАНАС)

Континуирани обиласци насељених и руралних места у АП Војводини, представљање институције Покрајинског омбудсмана грађанима и грађанкама и представницима/представницама локалне самоуправе, прикупљање представки на терену и упућивање грађана односно грађанки на надлежне институције.

ОМБУДСМАН БЛИЖИ ГРАЂАНИМА - ТРИБИНА И ОБУКА ЗА НОВИНАРЕ/НОВИНАРКЕ (2006)

Одржано шест трибина о Покрајинском омбудсману и један семинар за новинаре и новинарке о медијском извештавању о људским правима.

МРЕЖА ОМБУДСМАНА ЗА ДЕЦУ У ЈУГОИСТОЧНОЈ ЕВРОПИ - CRONSEE (2006, ДО ДАНАС)

Умрежавање 11 институција омбудсмана које се баве правима детета у региону Југоисточне Европе. Мрежа сваке године одржава једну годишњу конференцију, два тематска састанка с циљем размене искуства у вези са остваривањем и заштитом права деце у овом региону, а институције чланице сарађују и у оквиру других регион-алних пројеката.

ОМБУДСМАН ПРОТИВ ДВОСТРУКЕ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ ЖЕНА (2006)

Дводневна међународна конференција уз присуство представника институција омбудсмана из 10 земаља која се бавила питањима дискриминације жена у различитим областима живота и рада и улогом омбудсмана у заштити дискриминисаних особа, као и питањем спречавања појава дискриминације на основу пола, националне припадности, инвалидитета или другог личног својства.

ШЕСНАЕСТ ДАНА АКТИВИЗМА ПРОТИВ НАСИЉА НАД ЖЕНАМА (2006, ДО ДАНАС)

Међународна кампања од 25. новембра до 10. децембра, у којој Покрајински омбудсман учествује као институција која координира радом мреже „Живот без насиља“ у АП Војводини.

ОМБУДСМАН КАО МЕДИЈАТОР (2006-2009)

Одржан 21 семинар у оквиру обуке о медијацији за 132 особе и спроведена кампања промовисања медијације као начина алтернативног решавања конфликта у АП Војводини.

ПРИМЕНА ПОКРАЈИНСКЕ СКУПШТИНСКЕ ОДЛУКЕ О РАВНОПРАВНОСТИ ПОЛОВА (2007)

Обука 40 представника/представница покрајинских органа управе, институција, фондова и јавних предузећа у области родне равноправности, за примену ове одлуке.

ПОКРАЈИНСКИ ОМБУДСМАН СА ВАМА (2009)

Промотивна кампања у свих 45 јединица локалне самоуправе на територији АП Војводине, с нагласком на четири теме значајне за рад Покрајинског омбудсмана (добра управа, дискриминација, рањиве друштвене групе и меди-јација).

РОДНО ЗАСНОВАНА ДИСКРИМИНАЦИЈА НА РАДНОМ МЕСТУ У ОРГАНИМА УПРАВЕ НА ПОКРАЈИНСКОМ И ЛОКАЛНОМ НИВОУ (2010)

Обуке и јавни догађаји одржани у локалним самоуправама у АП Војводини у којима постоје локални заштитници грађана у вези с родном равноправношћу, људским правима жена и дискриминацијом, као и доношење Кодекса понашања запослених и функционера у локалним самоуправама, односно измена постојећих кодекса у правцу увођења антидискриминативних одредби у њих.

АКТИВНИ ПАРЛАМЕНТ ПРОТИВ ДИСКРИМИНАЦИЈЕ (2010)

Одржане трибине у четири војвођанске јединице локалне самоуправе уз учешће покрајинских посланика из тих општина, а с циљем промовисања потребе за антидискриминаторским поступањем и промовисањем позитивних друштвених вредности које би грађане и грађанке мотивисале да се активно укључе у јавни живот својих локалних заједница.

МЕДИЈАЦИЈА – ПУТ КА РАЗУМЕВАЊУ И ТОЛЕРАНЦИЈИ (2012)

Након што су у средњој школи у Темерину представљене могућности организовања обуке из вршњачке медијације за ученике и наставнике, те након што је организовао извођење представе Форум театра младих у Дому културе, Покрајински омбудсман се обратио на адресе три покрајинска секретаријата, тражећи да се размотре могућности за увођење вршњачке медијације у средње школе у АП Војводини, као и обуке младих за ангажовање у представама Форум театра.

ПОКРАЈИНСКИ ОМБУДСМАН БЛИЖИ ГРАЂАНКАМА И ГРАЂАНИМА (2011-2013)

Осим неколико обука, израде приручника о родној равноправности за запослене у органи-ма управе и јавним предузећима и израде посебног дела сајта институције који се бави овом темом, у оквиру пројекта је реализовано више од 20 посета местима у АП Војводини на територији 15 јединица локалне самоуправе, током којих су одржане трибине у њихо-вом седишту, праћене пријемом представки грађана/грађанки, као и састанци са

женама из сеоских актива жена и женских удружења. Жене из тих удружења похађале су и три обуке у вези с родном равноправношћу, дискриминацијом, управљањем пројектима и јавним наступом, док се неколико јавних предузећа определило за промовисање УН Принципа оснаживања жена у свом раду.

ТОЛЕРАНЦИЈА НИЈЕ СТРАНА РЕЧ (2013)

Центар за развој цивилног друштва (ЦРЦД), у партнерству с Покрајинским секретаријатом за образовање, уп-раву и националне заједнице и Покрајинским омбудсманом, уз покровитељство Скупштине АПВ и уз подршку Института за одрживе заједнице, организовао је у Војводини током априла 2013. кампању “Толеранција није страна реч!”, у циљу афирмисања толеранције и интеграције међу младима у Војводини.

СВИ ЗА ПРАВА – ПРАВА ЗА СВЕ! (2013-2015)

Овај међународни пројекат реализован је у сарадњи са новосадским Студентским културним центром који је био носилац пројекта у Републици Србији, уз финансијску подршку EIDHR програма делегације Европске уније у Републици Србији. Циљ пројекта који је настао на основу позитивних искустава европског пројекта “Освит људских права” и који се бавио људским правима и младима у Европи, био је да допринесе смањењу, односно отклањању кршења људских права и основних слобода, те да се повећа степен инклузивности и плурализма у АП Војводини, јачањем капацитета носилаца дужности и носилаца права да примењују међународне и до-маће прописе у вези са заштитом људских права на територији покрајине. Задатак пројекта је био допринос активном и динамичном образовању младих у АП Војводини у области људских права, као и подизању свести о важности заштите људских права. Такође, пројекат је требало да обезбеди повољно окружење за интеркул-туралне сусрете, дијалоге и учење, спровођењем активности као што су едукативне и уметничке радионице, дидактичке лабораторије, онлајн игре на теме из области људских права и кампање уз целодневне догађаје с представама, изложбама, говорничким кутком и друго.

СИГУРНОСТ ЗА БУДУЋНОСТ (2014)

Пројекат је реализован у сарадњи са Радио 021 из Новог Сада, који је био и носилац пројекта, уз финансијску подршку делегације Европске уније у Републици Србији, са циљем да се у медијима у АП Војводини, прављењем истраживачких радио и ТВ емисија, осмишљавањем и постављањем онлајн медијских садржаја, јавним дебатама у покрајини и медијском кампањом јавности покрене дебата о владавини права и демократизацији, борби против корупције и слободи медија.

БЕТ4 МЕДИЈАЦИЈА МЕЂУ РОМИМА/РОМКИЊАМА (2014-2016)

Овај двогодишњи међународни пројекат реализован је у сарадњи са организацијом цивилног друштва "Радови у току" из Новог Сада, која је била носилац овог пројекта у Републици Србији, уз финансијску подршку Програма за доживотно образовање Европске уније. Циљ пројекта је био да се његовим спровођењем и оснаживањем ромских медијатора/медијаторки омогући већи степен остваривања, заштите и унапређивања права Рома/Ромкиња у земљама учесницама пројекта - Шпанији, Италији, Белгији, Румунији и Србији. Активности које су биле предвиђене пројектом биле су анализа постојећег формалноправног оквира и праксе у вези с медијацијом међу Ромима/Ромкињама и објављивање резултата тих анализа, размена искустава земаља учесница пројекта у вези са радом ромских медијатора, израда и спровођење онлајн програма е-обуке ромских медијатора, који би лидере/лидерке у својим државама, односно заједницама даље обучавали вештинама посредовања између Рома/Ромкиња и институција, односно механизма за остваривање, заштиту и унапређивање људских права у четири области - образовања, запошљавања, здравствене заштите и становања.

РОДНА РАВНОПРАВНОСТ И СМАЊЕЊЕ РИЗИКА ОД КАТАСТРОФЕ (2014)

Пројекат је реализован уз подршку Агенције Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (UN Women), а циљ пројекта је био да се повећају знање и капацитети јединица локалне самоуправе и удружења грађана за укључивање родне перспективе у документа и програме који се односе на ванредне ситуације и шире, на одрживи развој, али и да се повећа учешће жена у поступцима доношења докумената, промоvisaња родне равноправности и недискриминисаног поступања у процесима који се покрећу ради смањења

ризика од катастрофа. Пројекат је реализован у шест локалних самоуправа у Аутономној покрајини Војводини где су одржани разговори са представницима/представницама локалне самоуправе и женама из локалне заједнице.

НЕИНФОРМИСАНОСТ КАО ПРЕПРЕКА ЗАШТИТИ И ОСТВАРИВАЊУ ЉУДСКИХ ПРАВА (2015)

Пројекат је реализован уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији с циљем да допринесе унапређивању заштите права грађана и грађанки Аутономне покрајине Војводине путем информисања релевантних актера (покрајинских органа управе, локалних заштитника грађана, центара за социјални рад, организација цивилног друштва) о резултатима истраживања Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана који су спроведени у 2015. години. Главна активност пројекта био је панел, односно семинар за преко четрдесет представника/представница установа и органа управе на које се и односе резултати истраживања, како би заједно са заменицима и заменицама покрајинског заштитника грађана - омбудсмана учествовали у дискусијама о најефикаснијим начинима за извршавање препорука ових истраживања.

КОНФЕРЕНЦИЈА „ИСТАНБУЛСКА КОНВЕНЦИЈА - ОДГОВОРНОСТ И ОБАВЕЗЕ ИНСТИТУЦИЈА“ (2016)

Конференција је организована у оквиру кампање „16 дана активизма против насиља над женама и у породици“ која је имала за циљ осврт на примену Конвенције Савета Европе о спречавању и борби против насиља над женама и насиља у породици (Истанбулска конвенција), где су представљене обавезе државе и указано на новине и очекивања од нових законских решења. О овој конференцији објављена је и посебна публикација током 2017. године.

INFORMACIJA
O PREDSTAVNIŠTVU
REPUBLIKE SRBIJE
U PARLAMENTARNOJ
SKUPŠTINI
SRBIJE

INFORMACIJA
O PREDSTAVNIŠTVU
REPUBLIKE SRBIJE
U PARLAMENTARNOJ
SKUPŠTINI
SRBIJE

INFORMACIJA
O PREDSTAVNIŠTVU
REPUBLIKE SRBIJE
U PARLAMENTARNOJ
SKUPŠTINI
SRBIJE

СТРУЧНИ СКУП „ЈЕЗИК И НАЦИОНАЛНИ ИДЕНТИТЕТ - ИСКУСТВА И ПРОБЛЕМИ У ПРАКСИ“ (2016)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је одржао у Зрењанину стручни скуп из области права националних мањина са циљем размене искустава и знања, те развоју сензибилитета свих одговорних лица сагласно вредностима које су од посебног значаја за АП Војводину, а која се тичу права националних мањина, оличених у истицању равноправности грађана, националне равноправности, вишејезичности, мултикултуралности и слободе вероисповести, као и унапређењу поступања институција по питању функиционисања механизма заштите људских и мањинских права.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „МИГРАЦИЈЕ КАО БЕЗБЕДНОСНИ ИЗАЗОВИ: ЗАПАДНОБАЛКАНСКА РУТА“ (2017)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је заједно са Институтом за међународну политику и привреду и Ханс Заједел фондацијом у априлу 2017. године организовао тродневну међународну научну конференцију на којој су представници Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана представили своје радове на следеће теме: „Конвенција о правима детета као гарант безбедности деце миграната“, „Миграције, избеглиштво и сексуална виктимизација“, „Људска права као темељ безбедности људи са посебним освртом на права миграната“, „ Праћење поступања према мигрантима у Републици Србији у раду Националног механизма за превенцију тортуре“, „Медијски дискус о мигрантима - студија случаја: Кањижа и Суботица и Говор мржње на интернету према мигрантима и безбедност“. Такође, одржан је и округли сто на тему „Миграције, безбедност и људска права“, на ком су говорили покрајински заштитник грађана - омбудсман, проф. др Зоран Павловић и Клод Кан, саветник у Канцеларији координатора УН у Републици Србији. Циљ конференције је био да пружи смернице земљама у региону и међународној заједници, а које су усмерене на унапређење процеса сарадње у региону Западног Балкана, а у циљу ефикасније одговора на мигрантску кризу. Након одржане конференције, Покрајински заштитник грађана-омбудсман је издао зборник радова свих учесника конференције.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „СЛОБОДА, БЕЗБЕДНОСТ: ПРАВО НА ПРИВАТНОСТ“ (2017)

Покрајински заштитник грађана-омбудсман и Институт за криминолошка И социолошка истраживања, уз подршку Правосудне академије и ОЕБС - Мисија у Србији, одржали су дводневну међународну научну конференцију, која је била организована у два тематска блока: „Слобода и право на безбедност“ и „Право на приватност - кривичноправни аспекти. Такође је одржан и округли сто на тему „Право на приватност из угла људских права и судске заштите“. Циљ конференције је био да окупи представнике академске заједнице, носилаца јавне власти, независних државних органа, али и цивилног друштва, како би се дошло до пута ка изналажењу начина адекватне заштите права на приватност, које је у блиској спони са слободом и безбедношћу.

СТРУЧНИ СКУП „ПРАВО НА ЖИВОТ У ЗДРАВОЈ ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ“ (2017)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је као институција које се бави заштитом и унапређењем људских права, организовао стручни скуп на тему „Право на живот у здравој животној средини“, а циљ скупа је био подизање свести о потреби обезбеђивања већег броја инспектора за заштиту животне средине, као и на обезбеђивању подршке надлежном секретаријату за израду стратегије водоснабдевања у АП Војводини.

СЕМИНАР О ЉУДСКИМ ПРАВИМА ЗА ПОСЛАНИКЕ СКУПШТИНЕ АУТОНОМНЕ ПОКРАЈИНЕ ВОЈВОДИНЕ (2017)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у сарадњи са Канцеларијом Високог комесара УН за људска права организовао семинар на тему „Основи заштите људских права и рад Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана“ са циљем да се кроз разматрање примера из праксе Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, подробније упознају са његовим надлежностима и поступањем, као и са начинима на који ова институција доприноси унапређењу стања људских права у Аутономној покрајини Војводини.

СЕМИНАР О ЉУДСКИМ ПРАВИМА ЗА РУКОВОДИОЦЕ У ПОКРАЈИНСКИМ СЕКРЕТАРИЈАТИМА (2017)

Уз подршку Агенције УН за родну равноправност и оснаживање жена (UN Women), Агенције УН за развој (UNDP) и експерата УН за људска права, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је организовао дводневни семинар на тему „Концепти људских права, промоција различитости и равноправности“, са циљем јачања капацитета покрајинских секретаријата и службеника у Покрајинској влади.

СЕМИНАР О ЉУДСКИМ ПРАВИМА ЗА ПРЕДСТАВНИКЕ ОРГАНА ЈЕДИНИЦЕ ЛОКАЛНЕ САМОУПРАВЕ (2017)

Уз подршку Градске управе града Сремска Митеовица, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је организовао први у низу семинара за запослене у органима управе, установама, јавним предузећима и институцијама јединица локалне самоуправе на подручју Аутономне покрајине Војводине, под називом „Улога локалне самоуправе у заштити и промоцији људских права“, са циљем да се полазници упознају са надлежношћу и радом Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, нарочито у делу који се односи на поступање институције по притужбама грађана на рад органа управе и других носилаца јавних овлашћења.

ИЗЛОЖБА УЧЕНИЧКИХ РАДОВА ПОД НАЗИВОМ „ОПРАВЉЕНИ СВЕТ“ (2017)

Покрајински заштитник грађана-омбудсман је поводом Светског дана детета организовао изложбу ликовних и литерарних радова ученика који су учествовали у едукативним радионицама, а која је била постављена у згради Скупштине Аутономне покрајине Војводине.

СТРУЧНИ СКУП „ЗАШТИТА ДЕЦЕ ОД НАСИЉА-ИНТЕРСЕКТОРСКИ РАД И ХОЛИСТИЧКИ ПРИСТУП ПРОБЛЕМУ КАО ОДГОВОР“ (2017)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је 6. октобра у Сомбору у оквиру Дечје недеље организовао стручни скуп под називом „Заштита деце од насиља - интерсекторски рад и холистички приступ проблему као одговор“ са темом насиља према деци у свим сегментима друштвеног живота, са циљем да се укаже на то да је заштита деце жива и динамична материја која се не може регулисати једним законом, да је важна едукација службених лица која долазе у контакт са децом и да је важно да држава креира политике у области образовања и правима детета у циљу успостављања нулте толеранције на насиље.

СТРУЧНИ СКУП „НАСИЉЕ У ПОРОДИЦИ ИЗ УГЛА ОСТВАРИВАЊА, ЗАШТИТЕ И УНАПРЕЂЕЊА ЉУДСКИХ ПРАВА“ (2017)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је почетком августа 2017. године организовао стручни скуп ба тему „Насиље у породици из угла остваривања, заштите и унапређења људских права“ са циљем да се путем размене искустава и знања предложе активности и будућа сарадња надлежних институција, а ради проналажења адекватног и ефикасног одговора на растуће насиље у породици и партнерским односима.

КАМПАЊА „ЗАЈЕДНО ПРОТИВ НАСИЉА ПРЕМА ЖЕНАМА“ (2017)

Представници Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана су у оквиру „16 дана активизма против насиља над женама“ имали учешће у кампањи „Заједно против насиља над женама“ у организацији Женске парламентарне мреже Аутономне покрајине Војводине и Одбора за равноправност полова, а којој је циљ био подизање свести јавности о постојању насиља над женама, у породици и партнерским односима; едукацији запослених у институцијама надлежним за спречавање насиља у породици; унапређивању мултисекторске сарадње институција у препознавању и реаговању на насиље, уз поштовање утврђених процедура у поступању; успостављању сарадње са Женском парламентарном мрежом АП Војводине, као и са организацијама цивилног друштва: формирању локалних механизма за равноправност полова. Такође, представници Покрајинског

заштитника грађана - омбудсмана су у оквиру наведене кампање узели учешће и на округлом столу одржаном у Кикинди, под називом „Стоп насиљу“.

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА ЗАШТИТА ЉУДСКИХ ПРАВА: „ОД ПРОТИВПРАВНОСТИ ДО ЗАКОНИТОСТИ“ (2018)

У сарадњи са Институтом за криминолошка и социолошка истраживања, уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у октобру 2018. године организовао тродневну међународну научну конференцију под називом Заштита људских права: „Од противправности до законитости“, која је била подељена у три тематске целине, и то „Однос независних институција и противправност“, „Правосуђе и противправност“ и „Теоријски, правни и филозофски аспекти противправности и законитости“.

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА „МИГРАНТСКА КРИЗА - ОДГОВОР ИНСТИТУЦИЈА“ (2018)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је подстакнут проблемом миграната и мигрантске кризе у октобру 2018. године организовао другу по реду конференцију у сарадњи са Институтом за криминолошка и социолошка истраживања уз подршку Фондације „Ханс Зајдел“, а којом конференцијом је приступио овој комплексној проблематици и популацији, у циљу заштите и унапређења људских права. Конференција је била посвећена улози и одговору институција на мигрантску кризу од њеног почетка 2015. године.

ОКРУГЛИ СТО „ОД ПАЦИЈЕНТА КА ГРАЂАНИНУ“ (2018)

У раду округлог стола учествовали су представници невладиних организација, јединица локалне самоуправе, покрајинске владе и институција Аутономне покрајине Војводине, а о проблемима особа са инвалидитетом разговарало се из угла људских права, грађанског аранжмана и социјалног предузетништва. Том приликом је истицана важност статуса особа са инвалидитетом, персоналних асистената, образовања и индивидуалних планова подршке, асертивних технологија, сарадње са грађанским удружењима и приватним сектором, приступачности и система социјалних услуга.

СТРУЧНИ СКУП „ПОПУЛАЦИОНИ ПРОБЛЕМИ СТАНОВНИШТВА СРБИЈЕ У 21. ВЕКУ“ (2018)

На скупу је указано да превенција негативних демографских трендова представља приоритет и да у превенцији веома важну улогу имају овакви скупови, јер доприносе већој видљивости проблема и потенцирају важност његовог решавања. На скупу су присуствовали министарка без портфеља задужена за демографију и популациону политику, представници Покрајинске владе и надлежног секретаријата, као и еминентни стручњаци Института друштвених наука, Географског факултета у Београду и Природно-математичког факултета у Новом Саду.

СТРУЧНИ СКУП „ПРАВО НА ЖИВОТ У ЗДРАВОЈ ЖИВОТНОЈ СРЕДИНИ“ (2018)

Стручни скуп је био повод да се укаже на 20 година од доношења значајног међународног документа у области животне средине - Архуске конвенције која је усвојена 1998. године у Данској, а коју је наша земља ратификовала 2009. године. Циљ скупа је био подизање еколошке свести и учешћа грађана у области заштите животне средине, са посебним освртом на теме органске материје у земљишту са аспекта квалитета животне средине, прекомерног ђубрења као извора загађења земљишта, сузбијању корова нехемијским методама и органске пољопривреде у Републици Србији и свету.

МЕЂУНАРОДНА КОНФЕРЕНЦИЈА „ЈЕЗИК, КУЛТУРА И ИДЕНТИТЕТ“ (2018)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у априлу 2018. године организовао дводневну међународну конференцију о језику, култури и идентитету са учесницима из Србије, Хрватске, Румуније, Мађарске и Немачке. Конференција је била организована у четири тематске целине.

СТРУЧНИ СКУП „ДЕЦА И МЕДИЈИ“ (2018)

Циљ стручног скупа је био да се укаже на утицај медијских садржаја на развој детета и позивање на одговорнији однос свих медијских актера према заштити и унапређењу права детета. Закључак скупа, између осталог,

јесте да је битна улога родитеља као социјализатора који помажу деци при вредновању медијских садржаја, разумевању моралне поуке и стварању критичке свести о тим садржајима.

ОКРУГЛИ СТО: „ИЗРИЧИТА ЗАБРАНА ТЕЛЕСНОГ КАЖЊАВАЊА ДЕЦЕ У СРБИЈИ У СВИМ ОКРУЖЕЊИМА“ (2018)

У циљу унапређења система заштите деце, односно нормативног оквира забране телесног кажњавања деце у Републици Србији, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у сарадњи са Центром за права детета организовао округли сто и скуп је био прилика да се продискутује о психолошким и социјалним последицама телесног кажњавања по дете, као и улози и месту професионалаца у промовисању позитивних начина одгајања детета.

СТРУЧНИ СКУП: „ЗДРАВЉЕ, САМОПОШТОВАЊЕ И ДОСТОЈАНСТВО ДЕТЕТА“ - ПОДРШКА ДЕЦИ НА БОЛНИЧКОМ ЛЕЧЕЊУ (2018)

Циљ овог стручног скупа је био остваривање права у пуној мери, као и то да је неопходно уважити све специфичне околности и обезбедити приступ свим нивоима здравствене заштите у складу са најбољим интересом детета.

ОКРУГЛИ СТО „РАЗУМЕВАЊЕ ПОРОДИЧНОГ И ПАРТНЕРСКОГ НАСИЉА У НАЛАЗИМА И МИШЉЕЊИМА ВЕШТАКА“ (2018)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је кроз праксу уочио да се у мишљенима и налазима судских вештака недовољно разуме феномен породичног и партнерског насиља, као и стање и потреба жртава, најчешће жена и деце, те је уз подршку Мисије ОЕБС-а у Србији организовао округли сто на којем је донет велики број закључака неопходних за стицање стручних знања и способности у овој области.

ОКРУГЛИ СТО „ПОЛОЖАЈ РОМКИЊА У АП ВОЈВОДИНИ - ИЗАЗОВИ И ПЕРСПЕКТИВЕ“ (2018)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман се у склопу својих редовних активности се укључио и у кампању „Месец ромског женског активизма“, која је била посвећена праву на избор партнера и скретање пажње на малолетничке бракове, као облик кршења права деце и права жена, и том приликом је истакао да побољшање положаја Ромкиња захтева системски приступ како би се подигла свест у циљу јачања безбедности и сигурности Ромкиња.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „ЗАШТИТА ПРАВА ДЕТЕТА - 30 ГОДИНА ОД УСВАЈАЊА КОНВЕНЦИЈЕ О ПРАВИМА ДЕТЕТА“ (2019)

Поводом обележавања 30 година од усвајања Конвенције о правима детета, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је организовао дводневну међународну конференцију на којој су одржана и два округла стола, а након чега је конференција окончана потписивањем споразума о сарадњи између Покрајинског заштитника грађана-омбудсмана и Омбудсмана за дјecu Републике Српске.

КОНФЕРЕНЦИЈА „ЗЛОЧИН ИЗ МРЖЊЕ/НАТЕ CRIME“ (2019)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је организовао конференцију којом је истакао да без оснаженог појединца и заједнице, уз институције система, не може бити заустављено насиље, па тиме ни злочин из мржње. Поводом одржане конференције приређен је зборник радова под називом „Human Rights Protection“ односно „Заштита људских права“.

СТРУЧНИ СКУП „(Е)МИГРАЦИЈА СТАНОВНИШТВА И ЊЕН УТИЦАЈ НА ДЕМОГРАФСКИ РАЗВОЈ СРБИЈЕ - АКО МИ ОДЕМО КО ЋЕ ОСТАТИ“ (2019)

Намера одржавања овог скупа је била да се скрене пажња јавности на значај демографских питања, а који се огледа у опадању броја становништва у нашој земљи као последица недовољног рађања, старења популације, али и емиграције у развијеније земље. Закључак скупа је да треба радити на ширењу свести о поштовању људских права и слобода, као и укључивања младих у процесе доношења одлука које су од непосредног значаја за њихову будућност.

СТРУЧНИ СКУП „СУРОГАТ МАТЕРИНСТВО – PRO ET CONTRA“ (2019)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у жељи да допринесе потпунијем сагледавању овог сложеног и у етичком погледу врло осетљивог питања, организовао стручни скуп, на ком су излагачи износили своја мишљења за и против овог института, а који би се у неком наредном периоду могао наћи и пред доносиоцима одлука.

РЕГИОНАЛНА НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „ПРАВО НА ЉУДСКО ДОСТОЈАНСТВО“ (2020)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је одржао годишњу онлајн регионалну научно-стручну конференцију на тему „Право на људско достојанство“, јер је тема била изузетно важна, посебно у околностима које су обележиле 2020. годину у којој се свет суочио са пандемијом SARS-CoV-а КОВИД 19 и мерама које су предузимане у борби против овог вируса.

ОКРУГЛИ СТО „ПОЛОЖАЈ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ И ДЕЦЕ СА СМЕТЊАМА У РАЗВОЈУ ЗА ВРЕМЕ ВАНРЕДНОГ СТАЊА“ (2020)

Циљ округлог стола је био да се приближи проблем који имају особе са инвалидитетом као деца са сметњама у развоју када се десе кризне ситуације или елементарне непогоде, као и пандемија која нас је захватила. Учесници вебинара су били сагласни у оцени да је положај особа са инвалидитетом и у редовним приликама веома деликатан, а да се у он у ванредним ситуацијама само погорша.

ОКРУГЛИ СТО „СТАРИЈИ У ВРЕМЕ ПАНДЕМИЈЕ - ЖИВОТ У СТАРАЧКОМ ДОМУ“ (2020)

Циљ организовања овог онлајн округлог стола је био да се потпуније сагледају проблеми и потребе старијих особа, као и формулисање предлога за унапређење њиховог положаја у домовима за време пандемије SARS-CoV-а КОВИД 19, као и за израдом регистра старијих особа које су зависне од помоћи других, како би се ка њима усмерили ресурси заједнице. Такође, један од закључака је био и успостављање Фонда за издржавање родитеља.

ОКРУГЛИ СТО „ПАНДЕМИЈА И ЉУДСКА ПРАВА - ИЗАЗОВИ И ДИЛЕМЕ“ (2020)

Циљ организовања овог онлајн округлог стола је био из разлога суочавања са пандемијом КОВИД 19 и бројним тешкоћама и изазовима који су претили да угрозе остваривање људских права, а нарочито права оних који живе у тешким економским условима, породицама са хронично болесним члановима, особама са инвалидитетом и другим здравственим сметњама, децом у системима алтернативног збрињавања и другим облицима социјалне заштите, као и деце у уличној ситуацији.

КОНФЕРЕНЦИЈА „ОБРАЗОВАЊЕ НА ЈЕЗИЦИМА НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ“ (2020)

Наведени скуп је организован са намером да се укаже на позитивне примере, али уједно и недостатке до сада примењиваних алтернативних облика наставе. Током конференције представници националних савета су указали на проблем извођења наставе из изборног предмета матерњи језик са елементима националне културе, јер ти часови нису снимани или је било јако мало снимљеног материјала, што је довело до значајног осипања ученика. Такође, током конференције је донет закључак који је похвалио брзо реаговање надлежног министарства одмах по проглашењу епидемије, чиме су избегнуте негативне последице затварања школа и изостанка редовне наставе, те да је оваквом адекватном реакцијом и ученицима припадницима националних мањина омогућена настава, стицање знања и савладавање наставног градива на њиховом матерњем језику, односно језику њиховог школовања.

ОКРУГЛИ СТО „НЕДАВАЊЕ ИЗДРЖАВАЊА И ДРУШТВЕНА СОЛИДАРНОСТ“ (2020)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у фебруару и марту организовао два округла стола на ову тему, како би се сагледало остваривање права на издржавање и испуњавање ове обавезе са различитих правних аспеката и како би се кроз дискусију и размену мишљења формулисали предлози за унапређење постојећег стања у овој области.

СКУП „УСПЕХ И ПОСТИГНУЋА ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ ЖЕНА“ (2020)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је организовао скуп поводом Међународног дана жена, желећи да кроз излагање и умрежавање успешних жена из различитих сфера друштвеног живота - спорта, уметности, бизниса и науке, повећа видљивост успешних жена у нашем друштву.

КОНФЕРЕНЦИЈА „НАСИЉЕ НАД ЖЕНАМА У ВАНРЕДНОМ СТАЊУ“ (2020)

Период ванредног стања је допринео опадању броја пријава институцијама за насиље у породици, али је у исто време повећао број позива невладиним организацијама, па су учесници конференције између осталог донели закључак да искуство из ванредног стања захтева изналажење алтернативних механизма за пружање подршке жртвама, да званичне институције у борби против насиља над женама треба да сарађују са невладиним организацијама и да континуирано раде на подизању свести о неприхватљивости насиља сваке врсте.

КОНФЕРЕНЦИЈА „РЕПРОДУКТИВНО ЗДРАВЉЕ МУШКАРАЦА“ (2020)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је организовао онлајн конференцију сматрајући да је значајно утврдити потребе и бриге о репродуктивном здрављу мушкараца, јер и они попут жена, захтевају свеобухватне здравствене услуге у вези са репродуктивним и сексуалним здрављем.

МЕЂУНАРОДНА НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА „ПРАВО НА ЖИВОТ“ (2021)

Покрајински заштитник грађана-омбудсман је у октобру 2021. године одржао редовну годишњу међународну научно-стручну конференцију на тему „Право на живот“, а која је основно људско право, право са којим се рађамо, са циљем да се ово право штити и унапређује.

ОКРУГЛИ СТО „ПРАВО НА СТАРОСТ - НАСИЉЕ НАД СТАРИМА“ (2021)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је на Међународни дан старијих особа 1. октобра путем зум-платформе организовао округли сто под називом „Право на старост - насиље над старима“ у жељи да на тај начин скрене пажњу јавности на све учесталије појаве ове врсте насиља, које су биле још израженије током трајања пандемије КОВИД 19, као и сам страх од изолације, задржавања и социјалне искључености.

КОНФЕРЕНЦИЈА „ПРАВО НА ДОСТОЈАНСТВЕН ЖИВОТ КАДА НАМ ЈЕ ПОМОЋ НАЈПОТРЕБНИЈА“ (2021)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у сарадњи са Српским лекарским друштвом - Друштвом лекара Војводине крајем новембра 2021. године организовао је конференцију на тему „Право на достојанствен живот када нам је помоћ најпотребнија“, а који је посвећен палијативној нези, са циљем да се право на палијативну негу прогласи људским правом, да се палијатива одвоји од интензивне неге, да се услуга кућног лечења и неге обезбеди у оквиру примарне здравствене заштите, и др.

СКУП „ИСТАКНУТЕ ЖЕНЕ НАЦИОНАЛНИХ МАЊИНА“ (2021)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је организовао и свечани скуп под називом „Истакнуте жене националних мањина“ који је посвећен представљању рада и стваралаштва истакнутих жена, припадница националних мањина, који је био резултат добре сарадње са националним саветима националних мањина. Циљ организовања скупа је био да се скрене пажња на неке знамените жене са ових простора које су оставиле траг и чији рад и стваралаштво доприносе промовисању културе, очувању идентитета, афирмација и препознатљивости.

вост мањинских заједница, као и то да учине жене видљивијим и да их оснаже на путу родне равноправности и превазилажења стереотипа и додељених родних улога.

ОКРУГЛИ СТО „ПРЕВЕНЦИЈА СЕКСУАЛНОГ ЗЛОСТАВЉАЊА ДЕЦЕ - СЕКСУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ“ (2021)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у марту 2021. године организовао округли сто са циљем свеобухватнијег сагледавања проблема сексуалног злостављања деце, потреба и мера за обезбеђивањем адекватније превенције и заштите деце од сексуалног злостављања. Такође, циљ је био подизање нивоа информисаности и мењање ставова шире јавности о појави и препознавању сексуалног искоришћавања и сексуалног злостављања деце и о превентивним мерама које могу бити предузете у настојању да се спречи сексуално злостављање деце.

СКУП „ПРАВА ДЕТЕТА ТОКОМ ПАНДЕМИЈЕ - ПРИМЕРИ ДОБРЕ ПРАКСЕ“ (2021)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је поводом обележавања Светског дана родитеља и Дана детета 1. јуна, а у сарадњи са Амбасадом Шведске у Републици Србији организовао онлајн скуп са циљем да се укаже на позитивне примере и праксе заштите и унапређења права детета у различитим областима живота током пандемије.

ТРИБИНА „РОДНО БАЛАНСИРАНИ ОДНОСИ У ПОРОДИЦИ - ПУТ КА ДРУШТВУ БЕЗ СЕКСУАЛНОГ НАСИЉА“ (2021)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у оквиру 6. фестивала менталног здравља „Градимо сигуран простор за сексуално и ментално здравље“, организовао трибину са циљем да се укаже да је првих 1000 дана живота детета од изузетног значаја на његов целокупни психофизички развој и да овај најранији период живота има снажан утицај на ментално и физичко здравље како појединки/појединаца, тако и целокупног друштва у целини.

СКУП „МАЛОЛЕТНИЧКЕ ТРУДНОЋЕ И ПОРОЂАЈИ“ (2021)

Циљ организовања овог скупа био је да се подигне свест шире и стручне јавности о значају и унапређењу репродуктивног здравља деце и младих и смањења броја малолетничких трудноћа и порођаја. Закључак који је донет на скупу је био да је неопходно улагати у развој локалних услуга у заједници и координисаног одговора у циљу побољшања превенције и заштите репродуктивног здравља деце и младих и заштите деце од сексуалног злостављања и злоупотребе, а нарочито је значајно идентификовати ризичне групе деце и младих и развити програме и услуге превенције и заштите намењене њима.

КОНФЕРЕНЦИЈА „СЕОСКЕ ЖЕНЕ - ПОКРЕТАЧИЦЕ ЛОКАЛНОГ РАЗВОЈА“ (2021)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је у октобру 2021. године у сарадњи са Повереником за заштиту равноправности, а уз подршку Агенције Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена у Србији (UN Women) организовао конференцију са циљем давања подршке побољшању положаја сеоских жена кроз унапређење оквира и механизма за економско оснаживање.

ОКРУГЛИ СТО „ПОВЕРЕЊЕ У ИНСТИТУЦИЈЕ - КОМЕ ПРИЈАВИТИ НАСИЉЕ?“ (2021)

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је организовао округли сто у склопу активности „Мреже живот без насиља“ са циљем да истакне да је поверење у институције од кључног значаја, како за остваривање, унапређење и заштиту људских права и права детета, тако и за заштиту и јачање друштва у целини. Округли сто је одржан у Новом Саду, Суботици, Сремској Митровици и Новом Бечеју.

ШКОЛА
ЉУДСКИХ ПРАВА

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је 2018 године, у жељи да унапреди свест о људским правима, покренуо школу људских права. Школа је намењена средњошколцима и то ученицима завршних разреда, студентима, активистима цивилног друштва, младим новинарима и свим другим заинтересованим младим људима.

Циљ Школе је да полазницима пружи знања о људским правима, њиховом историјату, условној подели, култури људских права, законодавном оквиру, средствима заштите и институционалној инфраструктури - покрајинској, републичкој и међународној. Имајући у виду да су полазници млади људи, рад школе се одвија у виду предавања, радионица и дебата.

Својим тематским репертоаром Школа је, поред права деце, равноправности полова и права националних мањина, обухватала и теме слободе говора, дискриминације, социјалне правде, мултикултурализма, толеранције, демократије, говора мржње и злочина из мржње, миграција, слободе медија, сексуалног узнемиравања, праведности. Као посебну вредност школе треба истаћи њену отвореност и спремност да акцептира и у програм рада уврсти и предлоге самих полазника.

Као предавачи, у раду Школе су ангажоване особе које су се доказале у области људских права, како својим теоријским, тако и својим практичним радом: академици, професори универзитета, истраживачи, активисти цивилног друштва, новинари, реномирани културни ствараоци, представници независних институција и професионалних удружења, као и експерти из појединих области људских права.

Рад Школе је медијски праћен и наилази на велико интересовање, пре свега студената новосадског универзитета. За сваку од четири досадашње школе пријављивао се већи број младих људи, него што је то програмом школе било предвиђено. Повећаном интересовању свакако су допринели интересантни садржаји, квалитетни предавачи, али и позитивне рецензије полазника школе.

Предавања су, на задовољство организатора и предавача, пажљиво праћена, а своју потребу за знањем учесници школе су исказивали у форми питања и захтева за додатним појашњењима, као и изношењем и аргументовањем властитих ставова. Интелектуална знатижеља полазника, на једној страни, и отвореност и спремност предавача да тој знатижељи удовоље утицала је, на другој страни, на

интерактивни карактер школе. Лишена патернализма и нормативног академског туторисања школа је функционисала као егалитарна дијалогска заједница, што су учесници препознали и истицали као њену вредност.

Треба истаћи да је у раду свих до сада организованих школа било више полазница, него полазника. Ова полна асиметрија се може објаснити чињеницом да на универзитетима у Републици Србији има више студенткиња него студената, па је логично да се у већем броју студенткиње и пријављују на школу људских права. У жељи да повећају своје знање, развију компетенције и стекну вештине потребне за ефикасно супротстављање разним облицима дискриминације и насиља, девојке у већем броју од младића исказују жељу да учествују у раду школе. Претпоставка Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, као организатора школе, је да само грађани који су добро упознати са својим правима могу ова ефикасно и да штите. Ова претпоставка се ослања на важан увид Томаса Хобса да закони не живе само вољом онога ко их доноси, него и вољом онога на кога се односе.

У намери да омогући трансфер знања и младе људе подстакне да се у живот, како академске, тако и политичке заједнице укључе као информисани,

одговорни и партиципативно настројени актери, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је наилазио на разумевање и подршку Организације за европску безбедност и сарадњу - Мисија у Србији. Сарадња са Мисијом остварује се у областима од конститутивног значаја за функционисање Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, а у области неформалног образовања представља практичан допринос стварању демократске обичајности.

Појединци се не рађају као демократски настројени грађани, него таквима тек постају. Организујући школе људских права, Покрајински заштитник грађана - омбудсман жели да код младих људи развије приврженост демократији, владавини права, али и отпор дискриминацији и негирању људских права.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман ће своју улогу едукатора и убудуће испуњавати са једнаком посвећеношћу и одговорношћу, баш као што је то чинио и у претходне четири године.

ИЗДАВАЧКА ДЕЛАТНОСТ

ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

Издавачка делатност је једна од активности преко које Покрајински заштитник грађана - омбудсман обезбеђује своје присуство у јавности: како стручној, тако и лаичкој. Реч је о делатности која прати, проширује и употпуњује проактивне и едукативне активности институције.

Публикације Покрајинског заштитника грађана-омбудсмана могле би се, условно речено, поделити у три групе - прву групу би чинила истраживања, другу годишњаци, а трећу монографије.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман спроводи истраживања да би стекао што прецизнији увид у стање људских права, идентификовао проблеме и понудио препоруке како да се проблеми реше, а права грађана ефикасно заштите. Као пример можемо навести истраживања која су се односила на искључење са система грејања, сакупљање и одвожења смећа, на мере физичког спутавања и изолације у установама социјалне заштите, остваривања права на бесплатну правну помоћ и друга. Реч је о проблемима који иритирају грађане, привлаче пажњу јавности и стварају утисак о немоћи и обесправљености. Сва досадашња истраживања читаоцима су доступна у електронској форми и могу се обезбедити приступом сајту Покрајинског омбудсмана. Нека истраживања су била објављена

у виду штампаних публикација и данас постоје још само као архивски примерци у библиотеци институције.

За разлику од истраживања, сви годишњаци, као и монографија о женама у парламентарном животу Војводине, постоје само у штампаном издању. У шест до сада објављених зборника сабрани су радови домаћих и страних аутора, писаних за потребе конференција које је Покрајински заштитник грађана- омбудсман организовао у протеклих шест година. У питању су следеће хрестоматије: „Слобода, безбедност: Право на приватност“ (2017); „Балканска мигрантска рута: Између политике, права и безбедности“ (2017); „Од противправности до законитости“ (2018); „Заштита права детета - 30 година након доношења Конвенције о правима детета“ (2019); „Говор мржње“ (2019); „Заштита људског достојанства“ (2020) и „Право на живот“ (2021). Реч је о строжим и теоријски захтевнијим радовима у којима се рефлектирају проблеми који доводе у питање фундаментална људска права. Објављивањем зборника, као и организовањем међународних стручних конференција, Покрајински заштитник грађана - омбудсман се потврдио као регионални форум за дебату о кључним проблемима у остваривању људских права.

Монографијом „Жене у парламентарном животу Војводине 1918 - 2018“ Покрајински заштитник грађана-омбудсман је на пригодан обележио стогодишњицу присаједињења Срема, Баната, Бачке и Барање Краљевини Србији. Након четири године од првог, појавило се и друго, допуњено и проширено издање, под насловом: „Жене у парламентарном животу Војводине - Други век“.

Својим публикацијама Омбудсман документује активности у различитим областима људских права. Истражујући примену закона о националним саветима националних мањина или, у неколико наврата, само функционисање националних савета, Покрајински омбудсман је међу првима у АП Војводини (и Републици Србији) јавности понудио анализу рада институција и института кључних за функционисање културне самоуправе националних мањина.

ИСТРАЖИВАЊА И ПУБЛИКАЦИЈЕ

ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

■ Покрајински заштитник грађана - омбудсман, поред својих основних активности, а ослањајући се на одредбу Покрајинске скупштинске одлуке о Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману која се односи на праћење стање људских права у АП Војводини, током протеклих двадесет година реализовао је бројна истраживања о којима је раније било речи, а публикације које су настале као резултат тих истраживања имају трајан карактер у остваривању, заштити и унапређењу људских права.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман посвећује велику пажњу сарадњи са невладиним организацијама, културним институцијама и наднационалним телима. Та сарадња је некада *ad hoc* и своди се управо на учешћа у скуповима и догађајима које Покрајински заштитник грађана - омбудсман организује, а некада се она институционализује у форми споразума о сарадњи и подразумева континуитет, заједничке пројекте и кооперацију у различитим областима.

Спроведена истраживања имају вишеструке циљеве. Поред прикупљања података о стању људских права у областима које надзире Покрајински заштитник грађана - омбудсман и којима се свакодневно бави, истраживањима се утврђују кључни

проблеми у области остваривања људских права. На тај начин, поред тога што се ови проблеми мапирају, спешује се и ефикасност и делотворност институције Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана у њиховом отклањању. Крајни циљ сваког реализованог истраживања огледа се у препорукама које настају као резултати анализе проблема у истраженој области. Конкретне препоруке намењене су свим надлежним институцијама и актерима. Јасно препознавање проблема, прецизна анализа и конкретна препорука за решавање проблема представљају три основна фактора којима се Покрајински заштитник грађана - омбудсман руководи приликом спровођења истраживања.

СПРОВЕДЕНА ИСТРАЖИВАЊА

- Остваривање права на здравствену заштиту жена у АП Војводини, 2006, 2008. и 2010.
- Насилје над женама у породици – сваке године, почев од 2006.
- Домови за децу без родитељског старања у Војводини, 2006.
- Остваривање права на здравствену заштиту деце у АП Војводини, 2006.
- Слобода изражавања и људска права новинара/новинарки у Војводини у 2007. години
- Положај и права ученика са сметњама у развоју у Војводини, 2007.
- Образовање на језицима мањина у Војводини, 2007.
- Комисије за преглед деце са сметњама у развоју у Војводини, 2008.
- Право на новчану накнаду за време породилског одсуства и одсуства са рада ради неге детета, 2009.
- Остваривање и заштита права одраслих и старих лица из области социјалне заштите на територији АП Војводине, 2009.
- Правда по мери детета, 2010.
- Прихватилишта и прихватне станице при центрима за социјални рад на подручју АП Војводине, 2010.
- Људска права лица лишених слободе – лица на издржавању казне затвора, 2010.
- Мањински медији у Војводини, 2010.
- Заступљеност судија припадника националних мањина у судовима опште и посебне надлежности у АП Војводини, 2010.

- Родно равноправне/равноправни, заштитите своја права, 2010.
- Спречавање и заштита деце од злостављања и занемаривања у основним школама у АП Војводини, 2011.
- Примена закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом, 2011.
- Заштитници пацијентових права у здравственим установама на територији АП Војводине, 2011.
- Ромска насеља у Војводини, 2011.
- Инклузија између жеље и могућности, 2011.
- Вођење регистра инвеститора у јединицама локалне самоуправе у АП Војводини, 2011.
- Дечје просјачење у Војводини, 2011.
- Примена посебног протокола Министарства здравља Републике Србије за заштиту и поступање са женама које су изложене насиљу, 2012.
- Две године националних савета I и II део, 2012.
- Војвођански ученици о дискриминацији, 2012.
- Жене и дискриминација, 2012.
- Експлоатација деце на интернету, 2013.
- Положај жена у националним саветима националних мањина у Србији, 2013
- Обављање сегмента комуналне делатности управљања комуналним отпадом који обухвата сакупљање и одвожење смећа на подручју АП Војводине, 2014.
- Право на искључење са система грејања и отказ уговора о продаји топлотне енергије, 2014.

- Шест месеци рада саветника за заштиту права пацијената, 2014.
- Четири године националних савета националних мањина, 2014.
- Примена Кодекса понашања у покрајинским органима, 2014.
- Истраживање о локалним популационим политикама, 2014.
- Примена принципа родне равноправности у јединицама локалне самоуправе и одредби Закона о равноправности полова који се односе на обавезе јединица локалне самоуправе, 2014.
- Пракса институција у превенцији и пружању заштите од насиља у породици, 2014
- Поступање тимова институција при јединицама локалне самоуправе на спречавању и заштити од насиља у породици, 2014.
- Право на личног пратиоца детету и ученику, 2014.
- Положај жена у националним саветима националних мањина, 2014-2015.
- Координатори за ромска питања у Аутономној покрајини Војводини, 2015.
- Организација палијативног лечења и неге и остваривање права на здравствену заштиту у области палијативног лечења на подручју АП Војводине, 2015.
- Примена мера физичког спутавања и изолације у установама социјалне заштите, 2015.
- Право на личног пратиоца - као додатна образовна, социјална и здравствена подршка детету и ученику, 2015.
- Пријава пребивалишта на адреси центра за социјални рад у АП Војводини, 2015.

- Познавање језика и писма националних мањина, који су у равноправној службеној употреби у органима покрајинске управе, 2015.
- Родна равноправност и смањење ризика од катастрофа, 2015.
- Право ученика са изузетним способностима на индивидуализовани рад и индивидуално образовни програм у основним и средњим школама у АП Војводини, 2015.
- Примена афирмативних мера у области основног образовања припадница и припадника ромске националне мањине на територији АП Војводине, 2016.
- Примена принципа родне равноправности у локалним самоуправама у АП Војводини, 2016.
- Поступање институција у случају насиља у породици, 2016.
- Право на доступност здравствене заштите, 2017.
- Остваривање права на (бесплатну) правну помоћ на територији АП Војводине, 2017.
- Примена афирмативних мера у области основног образовања припадница и припадника ромске националне мањине на територији АП Војводине, 2017.
- Право детета на здравствену заштиту коју остварује у предшколским установама на територији АП Војводине, 2017.
- Заступљеност језика националних мањина у службеној употреби на званичним интернет-презентацијама покрајинских органа и јединица локалне самоуправе, 2018.
- Познавање језика и писма националних мањина који су у равноправној службеној употреби у органима покрајинске управе, 2018.
- Право детета на болничком лечењу на пратњу родитеља, 2018.

- Институције и медијско извештавање о деци, 2018.
- Истраживање о сигурним кућама/ прихватиштима за привремени смештај жена и деце жртава породичног насиља, 2018.
- Истраживање „Репродуктивно здравље жена са инвалидитетом у АП Војводини“, 2018.
- Анализа избора за чланове националних савета националних мањина 2018. године, 2018.
- Институционални оквир остваривања права националних мањина, 2019.
- Говор мржње, 2019.
- Поступање центра за социјални рад у случајевима насиља, злостављања и занемаривања детета, 2019.
- Поступање центра за социјални рад када је реч о деци у сукобу са законом, 2019.
- Истраживање о малолетничким трудноћама и порођајима на територији АП Војводине, 2020.
- Истраживање „Поступање институција у заштити детета од сексуалног злостављања“, 2021.

САРАДЊА

ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА
СА ДРУГИМ ИНСТИТУЦИЈАМА, ОРГАНИМА
И ОРГАНИЗАЦИЈАМА

Од оснивања институције до данас, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је пажљиво водио бригу и посебну пажњу посвећивао сарадњи са сродним институцијама, организацијама за заштиту људских права и мрежама.

Крајем 2004. године институција Покрајинског омбудсмана се учланила у Институт омбудсмана Европе (European Ombudsman Institute - EOI), а почетком 2005. године институт је постао члан европске секције Међународног института омбудсмана (International Ombudsman Institute - IOI). Такође Покрајински омбудсман је уз подршку регионалне канцеларије међународне организације Save the Children International у Сарајеву крајем 2005. године покренуо пројекат Мрежа омбудсмана за децу у југоисточној Европи (CRONSEE).

Поред наведеног, Покрајински омбудсман је 2005. године покренуо и успоставио мрежу која траје и данас под називом Мрежа „Живот без насиља“ која окупља институције, установе и организације на територији АП Војводине које се баве насиљем у породици и родно заснованим насиљем, а чије активности од самог оснивања подржава и Скупштина АП Војводине.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је пре двадесет година био зачетник оваквог типа институција у Републици Србији, а чланство у мрежама значајно је допринело успостављању и развијању сарадње, размени искустава и унапређењу праксе њихових чланова и чланица. Кроз свој свакодневни рад, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је најчешће сарађивао са заштитницима грађана – омбудсманима општина и градова у АП Војводини, као и са Заштитником грађана Републике Србије у оквиру мреже Националне превенције против тортуре (НПМ), али и са институцијама омбудсмана у суседним земљама, као и земљама југоисточне и централне Европе.

Размена искуства и успостављање сарадње са сличним институцијама одвија се учешћем Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана на међународним конференцијама, као што је била 2009. године поводом 200 година од оснивања првог омбудсмана у Шведској, али и на другим стручним скуповима, те током студијских посета. Институција успешно сарађује с међународним организацијама у реализацији пројеката за унапређење људских права. У протекле две деценије, образовне и истраживачке пројекте, кампање, активности јавног заговарања и међународне конференције у организацији Покрајинског заштитника

грађана - омбудсмана подржали су, између осталих, Мисија ОЕБС-а у Србији, Канцеларија Савета Европе у Београду, Комесаријат за људска права Савета Европе, Save the Children International, Агенција Уједињених нација за родну равноправност и оснаживање жена (UN Women) и Мрежа за дијалог „Нансен“ (Nansen Dialogue Network).

Од оснивања институције Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана па све до данас, сарадње са организацијама цивилног друштва, струковним и другим удружењима у АП Војводини и Републици Србији била је веома интензивна у свим областима остваривања, заштите и унапређења људских права. Покрајински заштитник грађана - омбудсман је подржао више десетина пројеката ових организација, односно на различите начине учествовао у њиховој реализацији. Учешће у оваквим пројектима посебно је значајно јер је допринело лакшем и непосреднијем успостављању контаката с грађанима и грађанкама, посебно с припадницима тзв. маргинализованих друштвених група. Високошколске образовне установе, државне и приватне, међу првима су препознале значај постојања овакве институције, као и специфичних знања о заштити и унапређењу људских права које она може да понуди академској заједници. Сарадња Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана с факултетима

Универзитета у Новом Саду, нарочито с Филозофским и Правним факултетом, с којима су потписани и меморандуми о сарадњи, затим са Центром за родне студије и Факултетом за правне и пословне студије у Новом Саду, одвија се у виду гостујућих предавања, заједничких истраживачких пројеката, те програма стручне праксе студената у институцији. У Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману студентску праксу обављали су и студенти универзитета у Болоњи, Сарајеву и Копенхагену, а информације о раду институције у појединим, специфичним областима заштите и унапређења људских права забележене су у семинарским, научним, магистарским и докторским радовима студената и студенткиња.

Осим поменутих, Покрајински заштитник грађана - омбудсман је закључио споразуме о сарадњи и са Факултетом за правне и пословне студије „Др Лазар Вркатаћ“, Природно-математичким факултетом, Институтом за криминологију и социологију истраживања и Институтом за међународну политику и привреду, Криминалистичко полицијском академијом, Правосудном академијом, Адвокатском академијом Адвокатске коморе Србије, Вишим судом у Новом Саду, Адвокатском комором Војводине, Фондом „Европски послови“, Матицом српском, Центром за развој цивилног друштва, Центром

креативног окупљања из Темерина, Удружењем грађана „Тераформинг Југ“, Новосадском регионалном подружницом Секције Интернационалне полицијске асоцијације ИПА у Србији, Савезом удружења ОПЕНС, ЕХИТ-ом, Мрежом организација за децу Србије МОДС, Градским ученичким парламентом града Новог Сада итд.

Током две деценије од оснивања институције и њеног рада, значајно је побољшана сарадња и размена информација Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана с покрајинским и општинским органима управе, организацијама и јавним службама, које врше управна и јавна овлашћења, а чији рад је институција надлежна да прати и да о њему најмање једном годишње извештава Скупштину АП Војводине, али и најширу јавност.

Најзначајнији ефекти сарадње Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана с различитим домаћим и међународним институцијама, организацијама, групама, појединцима и појединкама јесу промовисање улоге и значаја институције омбудсмана, која до 2002. године није постојала у Србији, те допринос темељима за успостављање осталих, истих или сличних институционалних механизма за заштиту људских права у нашој земљи.

ПОКРАЈИНСКИ ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА - ОМБУДСМАН

У ЈАВНОСТИ

■ **И**нституција која жели да буде успешна, делотворна и препознатљива грађанима, али и целокупној јавности, мора посебну пажњу посветити слици коју у истој тој јавности ствара о себи. Институција Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана једна је од првих институција ове врсте у Републици Србији, те је зато стварање и неговање њене препознатљивости у јавности био и остао веома тежак и захтеван задатак. Имајући у виду ту чињеницу, али и чињеницу да су неке институције ове врсте носиле једнак назив - „омбудсман“, доводило је и још увек доводи до забуна у јавности. У таквом, донекле збуњујућем окружењу, институција Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана успела је да за протеклих двадесет година створи о себи слику препознатљиве институције, с посебном посвећеношћу јавности у раду и отвореношћу ка свима који су за њен рад заинтересовани.

Једну од најважнијих улога у извештавању саме јавности, грађана и грађанки о раду Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана несумњиво имају медији. Медији представљају снагу коју Покрајински омбудсман у изузетно важним ситуацијама има на „својој страни“, те на тај начин све активности институције постају јавне и доприносе ефикаснијој заштити и унапређењу људских права. Без сумње, преданим радом свих запослених у институцији По-

крајинског заштитника грађана - омбудсмана при реализацији активности у готово свим местима у АП Војводини (тзв. радом на терену), институција је добила на препознатљивости и јасности њене улоге у друштву. Међутим, захваљујући медијима, та препознатљивост досегла је много веће размере, чему и у будућности треба да се тежи.

Веома је важно то што је однос између представника медија и Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана двосмеран. Рад Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана потпуно је транспарентан и у сваком моменту доступан свима којима је зашита људских права једна од темељних друштвених вредности. На тај начин, веома важни подаци о кршењу људских права, њиховом стању и одговорности оних који људска права крше постаје значајна информација у рукама медија, који у таквој ситуацији, заједно с Покрајинским заштитником грађана - омбудсманом, доприносе заштити људских права. Поред тога што медији имају пресудан утицај на јавно мњење и на друштвене структуре које доносе одлуке, они су и веома важан извор идеја за реализацију нових активности, поготово уколико су оне у вези с државним институцијама које су дужне да грађанима и грађанкама омогуће остваривање њихових права или да спрече њихово кршење. Информације о кршењу људских права, до којих предани

новинари често дођу у веома кратком року и које бивају објављене у медијима, представљају извор за поступање Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана по сопственој иницијативи. Поред тога што се на тај начин поступа због кршења одређеног људског права, битан је и превентивни ефекат који се огледа у едукацији грађана о томе која су њихова права и како их могу заштитити.

Најбољи интерес грађана и грађанки јесте апсолутни приоритет и у обраћању институције јавности. Приликом иступања у јавности, покрајински заштитник грађана - омбудсман и заменици морају водити рачуна о томе да свако њихово обраћање буде засновано на чињеницама и у складу с прописима. Све ове околности представљају додатни изазов у погледу јавности рада Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, нарочито у контексту комуникације са органима управе и медијима. Водећи рачуна о односима с јавношћу, Покрајински заштитник грађана - омбудсман се протеклих година трудио да буде доступан како новинарима (медијима), тако и грађанима. Унапређењем веб-сајта институције, без којег једна савремена институција данас не може да функционише, постављен је основ за благовремени проток информација. Веб-сајт уједно пружа могућност грађанима/грађанкама да се брзо, једноставно и лако упознају с радом По-

крајинског заштитника грађана - омбудсмана, али и да путем њега поднесу притужбу због кршења неког права. Појављујући се на најпопуларнијим друштвеним мрежама данашњице (на Фејсбуку и Твитеру), Покрајински заштитник грађана - омбудсман представља институцију која је у сваком моменту спремна да одговори на захтеве и питања представника медија и грађана, док се профил институције на Јутјуб мрежи редовно ажурира најновијим видео прилозима, пре свега захваљујући медијима који о раду институције извештавају.

Уз штампани промотивни и информативни материјал (лифлете, флајере, публикације и постере), као и уз редовно објављивање годишњих и посебних извештаја, зборника радова с конференција и истраживања, за ефикаснију и бржу комуникацију с јавношћу нарочито је значајан веб-сајт Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана. Истовремено, информације о раду Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана у најкраћем могућем року долазе до представника медија, те се тако последњих година и број медијских објава о раду институције константно повећава, на шта указују све медијске анализе које се спроводе у Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману.

МИШЉЕЊА ДРУГИХ

О РАДУ ПОКРАЈИНСКОГ ЗАШТИТНИКА ГРАЂАНА - ОМБУДСМАНА

ИШТВАН ПАСТОР
председник
Скупштине Аутономне
покрајине Војводине

Током две деценије које су протекле од 23. децембра 2002. године, када је Скупштина Аутономне покрајине Војводине донела Одлуку којом је установљена институција Покрајинског омбудсмана, променила су се три државно правна облика, престали су да важе један савезни Устав и Уставна повеља Државне заједнице Србија и Црна Гора, промењен је економски режим и извршена власничка трансформација, промењени су вредносни оквири политичког система и политичке културе, мењали су се правни основи и називи аката о установљењу, Покрајински Омбудсман је преименован у Покрајинског заштитника грађана - Омбудсмана, а Скупштина Аутономне покрајине Војводине је бирала четири омбудсмана - сведочили смо, дакле, важним политичким, економским и социјалним променама али и чињеници да је вредносно упориште, да су начела и принципи деловања

Омбудсмана у претходних 20 година, остали непромењени.

Остало је непромењено темељно начело да се Омбудсман као независан и самосталан орган стара о заштити и унапређењу људских и мањинских права, и да су основни принципи деловања: законитост, непристрасност, независност и правичност. Такође, у претходне две деценије неупитна је била и остала и подршка Скупштине Аутономне покрајине Војводине, која је у исто време значила залагање за утемељење ваљаног правног поретка и јачање институционалне солидарности, али и настојање да се правним ограничењима и поузданим институционалним јемствима, обезбеди правна сигурност и слобода грађана.

Извештаји Омбудсмана, почев од првог из 2004. године, потврђују да се у поступању Омбудсмана све време тражила равнотежа између унапређења добре управе као посебног људског права и промоције и заштите људских права рањивих категорија друштва.

И да је важно, истрајно и посвећено, радити на унапређењу политике а из политике ће се креирати и другачија култура толеранције, простор за разбијање предрасуда, препознавање и поштовање различитости.

И да се одговор садржи у две кључне речи: једнакост и недискриминација - јер поштовање начела недискриминације представља темељ свих политика и само поштовањем права на једнакост и забраном дискриминације, можемо говорити о несметаном остваривању људских права.

Кроз извештаје можемо пратити истрајно и посвећено дводеценијско залагање, да се потребе маргинализованих, рањивих категорија становништва учине видљивим. Недвосмислен закључак је да нема институционалне солидарности без социјалног укључивања сиромашних, а претпоставка инклузивног друштва је повезаност свих система заштите, почев од система социјалне и здравствене заштите до система образовања, и свакако боље координације институција.

Не можемо говорити о претходне две деценије без да се помене пандемија COVID-19, која је и пред институцију Омбудсмана поставила питање: како из перспективе заштите права на живот и јавног здравља остварити поштовање демократских узуса и узуса добре управе, владавине права и заштите и унапређења људских и мањинских права?

Потврдило се да антидискриминациони оквир остваривања улоге националних савета национал-

них мањина у остваривању и заштити колективних права националних мањина на самоуправу, није само пука фраза, јер је време здравствене кризе појачало проблем вишеструке и индиректне дискриминације којој су изложене сиромашне жене, припаднице националне мањине, пред пензијом а без посла и невидљиве за систем.

Иако је у претходе две деценије установљен правни оквир, уређен положај и овлашћења националних савета националних мањина, вишегодишња истраживања Омбудсмана о институционалном оквиру остваривања права националних мањина указују да је јаз између правних регула и стварности велики, те се из године у годину понавља препорука да је потребно предузети мере да састав државних органа, органа локалне самоуправе и других органа јавне власти одговара националном саставу становништва, а повећањем броја запослених припадника националних мањина, њиховим школовањем и оспособљавањем за обављање послова.

Чини се умесним, на крају овог осврта, поставити и питање: како би се одвијали процеси институционалне консолидације да пре 20 година није установљена институција Покрајинског омбудсмана?

Не двојећи, као недостатни, полузавршени процеси, у сталној потрази за ослободом - јер институционална консолидација захтева поверење као кардинални принцип, а управо Омбудсман брани, јача и промовише поверење у институције, као гарант демократије, владавине права, правне сигурности и ефикасне заштите људских и мањинских права.

Закон и институције су неразрушиви јемци слободе, правде и правичности, а двадесетогодишње искуство Омбудсмана је гаранција да ће и у деценијама пред нама својим деловањем бранити принцип неприкосновености достојанства сваког појединца.

ИГОР МИРОВИЋ

председник
Покрајинске владе

■ **П**окрајинска влада има активан и одговоран однос према институцији Покрајинског заштитника грађана или омбудсмана, како се то већ одомаћило у свакодневном говору, уз потпуну подударност приоритета, односно циљева у областима које његово деловање обухвата. Јер, све оно што су у тим областима циљеви рада Покрајинског заштитника грађана јесу и циљеви, односно приоритети Покрајинске владе.

Етничка, конфесионална, културолошка и идентитетска разноликост је оно што чини Војводину и Покрајинска влада је усмерена не само на очување, већ и на развијање те разноликости. Основни механизам за то је обезбеђивање права националних мањина и то у свим областима и по највишим светским стандардима, што је - баш као и у случају Покрајинског заштитника грађана - наш апсолутни приоритет.

То је, не само по нашем мишљењу, више него очигледно у систему образовања на матерњим језицима на свим нивоима од предшколског до факултетског, у обезбеђивању јавног информисања на матерњим језицима како у штампаним тако и у електронским медијима, стабилном финансирању институција каве су покрајински заводи за културу националних мањина, у подршци културним и другим манифестацијама које, пре свега, имају идентитетски карактер.

У том заиста широком обиму делатности, грешке и пропусти су, наравно, увек могући и зато је улога Покрајинског омбудсмана, као својеврсног коректива и иницијатора њиховог отклањања, више него драгоцен.

Још израженија је подударност циљева и деловања у области заштите права детета. Реч је о области која, уз практични, има и дубоко наглашен емотивни карактер и отуда Покрајинска влада чини заиста све што је у њеној надлежности да та права - ма о којој и ма о чијој деци је реч - никада не буду угрожена.

То, разуме се, са огромном енергијом и посвећеношћу чини и Покрајински заштитник грађана.

Било какав облик дискриминације на основу пола за Покрајинску владу је апсолутно неприхватљив, али не зато што је то тренд новог времена, него заиста искрено осећање и јасна свест да је остваривање родне равноправности потврда не само нашег демократског већ и цивилизацијског капацитета.

Такав приступ је видљив у деловању свих покрајинских секретаријата и других покрајинских органа и институција, а посебно у активностима Покрајинског завода за равноправност полова који има, и увек ће имати, максималну подршку Покрајинске владе.

С обзиром да обезбеђивање највишег нивоа родне равноправности јесте и мора да буде резултат не само деловања органа власти, него и доминантне друштвене свести, улога Покрајинског омбудсмана, којем је ова област једно од најважнијих поља деловања, јесте веома, веома важна.

Максимална подршка Покрајинске владе деловању Покрајинског заштитника грађана у овим и другим областима јесте и увек ће бити максимална. И никада неће бити условљена било чиме. Јер, све те области су исувише важне пре свега за наш заједнички свакодневни живот, а онда и за слику друштва

у којем живимо, да то једноставно искључује било какво политизовање или покушаје злоупотребе. Са обе стране, разуме се.

Током две деценије од оснивања, Покрајински заштитник грађана је постао незаобилазна тачка у широј архитектури институционалног система наше покрајине. Тиме је потврдио и оправданост свог постојања и способност да одговорним и посвећеним радом битно допринесе унапређењу права наших људи у свим поменутих областима и тако треба и да остане.

Имајући све то у виду, у име Покрајинске владе и лично име тој институцији од срца честитам двадесетогодишњи јубилеј и желим да остваривање своје мисије настави за још више преданости, истрајности, посвећености и успеха!

Њ.Е. ЈАН БРАТУ

шеф Мисије ОЕБС-а у Србији

О бележавањем 20 година постојања институције Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана Аутономне Покрајине Војводине, обележава се исто толико година сарадње ове институције са Мисијом ОЕБС-а у Србији. Основана само годину дана раније са мандатом да „блиско сарађује са властима на свим нивоима“ са циљем да „пружи помоћ у областима демократизације и заштите људских права“ и „да промовише владавину права“, Мисија ОЕБС-а у Србији ради, у партнерству са националним институцијама и цивилним друштвом, на остваривању потпуне самосталности у оквиру процеса реформи на локалном и покрајинском нивоу. Две деценије успешног рада Покрајинског заштитника грађана АП Војводине потврђују да је један од пионира међу независним институцијама ојачао и постао ефикасан. Ми у Мисији то видимо као заједнички успех.

Када је 2002. године основана институција Покрајинског омбудсмана, било је потпуно природно да Мисија започне сарадњу са институцијом задуженом за рад на заштити и промоцији људских права и пружању подршке грађанима у праћењу рада јавне управе. Препоруке омбудсмана које су од тада спроведене, жалбе грађана које је ова институција решила, као и подршка правима најугроженијим категоријама друштва, побољшали су стање људских права у Србији. Било ми је рецимо драго да чујем да је на основу иницијативе Покрајинског омбудсмана побољшана процедура за упис новорођенчади у матичне књиге рођених. Током 2021. године, овој институцији се обратио/ла 1.021 грађанин/грађанка, и решено је 347 предмета. Поред тога, пројекат „Живот без насиља“, који је 2005. године покренула институција Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана АП Војводине уз подршку ОЕБС-а, још увек је у току и у оквиру овог пројекта, институције које пружају подршку жртвама насиља у породици се континуирано умрежавају, а такође се ради на подизању њихових капацитета. Уз подршку ОЕБС-а, институција Покрајинског омбудсмана је предузела бројна истраживања, од којих ћемо поменути само нека: Истраживање о положају жена у националним саветима националних мањина, Студија о репродуктивним правима жена са инвалидитетом, Истраживање о положају Рома у Војводини и

Истраживање о образовању на језицима мањина у Војводини. Посебно нам је драго што видимо да је пета генерација студената похађала летњу Школу људских права Покрајинског заштитника грађана, као и да ће они постати амбасадори недискриминације и људских права у својим заједницама.

Мисија помаже рад институције Покрајинског омбудсмана у свим областима у оквиру свог мандата, са посебном пажњом на заштиту права националних мањина, родну равноправност и недискриминацију, права младих, борбу против насиља над женама, заштиту животне средине, као и превенцију тортуре, и то пружањем подршке у изградњи капацитета институције, кроз техничку подршку, као и подршком у организовању тематских конференција. Јединствени мандат Покрајинског омбудсмана, упарен са изузетним професионалним способностима особа које су обављале ову функцију у протеклих 20 година, оснажили су ову независну институцију да постане медијатор у дијалогу између владе и грађана, и на тај начин ојача своју улогу стратешког и директног партнера покрајинских органа у свакодневном раду.

Поред рада на заштити права најугроженијих и доприносу у унапређењу правног оквира, Покрајински омбудсман је такође битан посредник за умрежа-

вање и размену најбољих примера у промовисању људских права, кроз законе и праксу. Кроз чланство у Удружењу омбудсмана Србије (УОС), уз помоћ Мисије, Покрајински омбудсман дели искуства и најбоље примере из праксе са локалним омбудсманима широм Србије. Националне, регионалне и међународне везе и мреже изграђене са другим независним институцијама и академским круговима одржавају се и даље развијају кроз активно учешће у међународним форумима као и кроз одржавање конференција које се баве различитим аспектима заштите људских права. Све то помаже у размени искустава о примени судске праксе и о најновијим дилемама у архитектури људских права, али и у међусобном повезивању и разговору о питањима која се тичу њиховог свакодневног рада, као подршка у активностима заштите права грађана.

Како живот свима доноси нове изазове, било да се ради о пандемији или економској кризи, рад институције омбудсмана изнова потврђује да само доследном применом стандарда у заштити људских права можемо да се изборимо са неједнакостима и дискриминацијом, и да створимо једнаке могућности за све.

Поводом 20. годишњице Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана Аутономне Покрајине Војво-

дине, ми у Мисији се са поносом придружујемо прослави и упућујемо искрене честитке. Надамо се да ће у наредним годинама институција омбудсмана наставити да јача своју позицију заговорника људских права и заштитника права грађана. Желимо вам успех у будућем раду на заштити људских права и основних слобода.

ДЕЈАНА КОСТАДИНОВА

директорка
УНИЦЕФ канцеларије у Србији

Заштитник грађана АП Војводине, са целокупним тимом у установи, доследно подржава и промовише права детета у оквиру ширег система заштите права детета у Републици Србији.

Организовањем редовних годишњих догађаја који окупљају широк спектар академских и других професионалаца, као и заинтересованих страна из јавног и цивилног сектора, Заштитник грађана је допринео редовној и вредној размени стручних мишљења, укључујући и са другим земљама Западног Балкана.

Такође је пружена значајна подршка посланицима АП Војводине у виду приручника и накнадне изградње капацитета о правима детета, омогућавајући доносиоцима одлука да се руководе принципима Конвенције о правима детета.

Заштитник грађана је стога успоставио важне темеље за грађане и власт АП Војводине, који заслужују да се негују и даље унапређују у времену које је пред нама.

МИЛАНА РИКАНОВИЋ

шефица канцеларије
UN Women у Србији

Прве асоцијације које имам када се помене Покрајински омбудсман су безусловно поштовање различитости, професионалност и иновативност. Сарадња коју смо успоставили у првим годинама рада ове институције се огледала у спровођењу бројних активности и сарадњи на покретању тема које су биле недовољно заступљене, у органима и организацијама чији рад надгледа омбудсман. Родна равноправност је увек заузимала важно место у раду Омбудсмана чему је допринела

чињеница постојања посебне заменице/заменика за родну равноправност, али и висок ниво сензибилитета запослених према људским правима. Разумевање женских људских права и важност уродњавања политика и поступања органа чији рад контролише, али и уродњавање сопственог рада у свим областима деловања је велика вредност ове институције.

Пројекти које смо заједнички реализовали утицали су на повећање разумевања локалних заједница и самоуправа родне перспективе у случајевима ванредних ситуација, унапредили положај сеоских жена и учинили их видљивијим за институције и ширу јавност. Заштита женских људских права, унапређење антидискриминационог поступања органа управе и спречавање насиља према женама су увек биле теме које су прожимале рад институције. Кроз разнолике активности, пре свега у локалним заједницама, упознали смо много жена које живе и раде на селу и својим активизмом мењају локалне средине. Трудили смо се да их научимо да унапреде заступање својих права и да своје заједнице учине бољим местом за живот сваке жене и девојчице. Веома сам поносна што смо кроз филм представили неке од њих и повећали разумевање и видљивост живота жена на селу.

Поплаве које су задесиле Србију 2014. године су показале да спречавање ризика од катастрофа захтева поштовање људских права и интегрисање родне перспективе како би одговор на катастрофе био адекватан. У том смислу смо заједно повећавали капацитете локалних самоуправа и удружења жена за укључивање родне равноправности у документа и програме који се односе на ванредне ситуације, управљање ризицима и одрживи развој и на тај начин унапредили друштвени и институционални одговор у складу са потребама грађана и грађанки.

Године заједничког и преданог рада уверавају ме да ће Покрајински заштитник грађана - омбудсман наставити да одговара на потребе грађана и грађанки и да усмерава рад институција у правцу поштовања женских људских права.

Њ.Е. АНИКА БЕН ДАВИД
амбасадорка Шведске

Сарадња Амбасаде Шведске и Покрајинског Заштитника грађана - омбудсмана АП Војводине почела је 2018. године. Веома ми је драго што сам имала прилику да сарађујем са др Зораном Павловићем, омбудсманом и његовим тимом, у више наврата. На основу тих позитивних искустава, желим да одам признање и похвалу раду Канцеларије Покрајинског заштитника грађана Војводине за доследан рад на пољу унапређења и заштите права детета.

Дечја права су људска права и због тога треба да удружимо снаге и подржимо једни друге како бисмо заједнички допринели њиховој заштити и унапређењу, јачајући на тај начин демократски развој у областима људских права, родне равноправности и владавине права у нашим земљама и глобално.

Проф. др ДРАГАН МИЛКОВ
редовни професор Правног факултета у Новом Саду, Председник Европског института омбудсмана, Инсбрук

Институција омбудсмана није у Србији брзо и лако уведена. Иако се баш у Србији најпре јавио научни и стручни интерес за ову институцију, Србија је последња од свих република бивше СФРЈ која је створила омбудсмана. Још давне 1969. године академик Миодраг Јовичић је написао монографију на тему „Омбудсман - чувар законитости и права грађана“, а након тога је у Уставном суду одржан скуп посвећен институцији омбудсмана 1973. године. Нови Сад је и тада, као и са увођењем институције омбудсмана, био међу првима, па је 1989. године у организацији Правног факултета у Новом Саду одржан научни скуп посвећен омбудсману. У раду тог скупа су учествовали главни шведски омбудсман, генерални директор аустријске службе омбудсмана, као и познати професори са Универзитета Париз 1 (Сорбона) и Лондона. Још тада су научници и стручњаци пред-

лагали увођење институције омбудсмана у Србији, међутим, за тако нешто није постојао политички слух.

Политичке и правне промене у Србији 2000. године створиле су повољније услове за увођење институције омбудсмана, али се то опет није тако брзо десило. Први наш пропис у којем се спомиње институција омбудсмана је Закон о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине из 2002. године. У Војводини је постојала воља и жеља да се уведе институција омбудсмана, али за њу није постојао правни основ. У то време није постојао ни уставни основ за омбудсмана, јер је на снази још увек био стари Устав Републике Србије. Жеља Војводине да има институцију омбудсмана је стога остварена кроз Закон о утврђивању одређених надлежности аутономне покрајине. Њиме је предвиђена нормативна могућност да аутономна покрајина образује институцију омбудсмана и Војводина је ту могућност искористила. Аутономна покрајина Војводина је донела своју Одлуку о покрајинском омбудсману крајем 2002. године. Зато данас славимо двадесет година од оснивања институције омбудсмана у Војводини, иако је први војвођански омбудсман изабран 24. септембра 2003. године.

19 година искуства није кратак период да се не би могли сумирати извесни резултати. Почетни кораци су увек тешки, па је тако било и са институцијом омбудсмана у Војводини. Међутим, почетна несналажења и лутања, временом су превазиђени, тако да се институција омбудсмана у Војводини показала као веома корисна. Због специфичног одређивања надлежности покрајинског омбудсмана требало је прецизно одредити његова овлашћења и снаћи се у томе. Поред тога, било је потребно и у јавности представити покрајинског омбудсмана и у томе се временом све више успевало. То се посебно може рећи за последњи период, у којем су видне и запажене активности Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, како на домаћем, тако и на међународном плану.

БРАНКИЦА ЈАНКОВИЋ

повереница за заштиту
равноправности

Поводом обележавања 20 година од оснивања институције Покрајински заштитник грађана - омбудсман, Вама и Вашим сарадницима упућујем најсрдачније честитке на досадашњем успешном раду на заштити и унапређењу људских права у Републици Србији.

Независне институције имају изузетно значајну и одговорну улогу у функционисању сваког демократског друштва, а њихово ефикасно деловање као механизма заштите људских права први је корак ка изградњи друштва у којем су сви његови чланови равноправни.

Покрајински заштитник грађана - омбудсман је дугогодишњи и искрен партнер Повереника за заштиту равноправности. Наше две институције оствариле су значајну сарадњу и резултате на плану заштите

и унапређивања положаја друштвених група које су у већем ризику од дискриминације. Заједничким препорукама мера за остваривање равноправности активно смо деловали на унапређењу стања у области рада и запошљавања, као области у којој је дискриминација најзаступљенија, утичући на уклањање дискриминаторних елемената у огласима за запошљавање и подстицањем запошљавања мање заступљеног пола. У циљу остваривања пуне равноправности, заједнички смо указивали на потребу унапређења положаја националних мањина, посебно Рома и Ромкиња, као и на побољшање квалитета живота жена у руралним подручјима. Едукација младих нараштаја у духу толеранције, неговања и уважавања различитости увек је био приоритет у раду наших институција. Кроз Школе људских права Покрајинског омбудсмана млади су имали прилике да се ближе упознају са механизмима заштите од дискриминације, као и улогом и надлежностима институције Повереника за заштиту равноправности, а имајући у виду животну доба у којем се налазе, од изузетног је значаја децу и младе континуирано учити о вредностима поштовања људских права.

Уверена да ћемо и у годинама пред нама неговати успешну сарадњу, са жељом да и надаље задржите високе стандарде у заштити права и интереса

грађана, делујући на основу принципа законитости, непристрасности, независности и правичности, желим Вам срећан јубилеј и много успеха у даљем раду.

Проф. др ДЕЈАН МАДИЋ
ректор
Универзитета у Новом Саду

У име Универзитета у Новом Саду користим ову прилику да изразим захвалност Покрајинском заштитнику грађана - омбудсману на досадашњој сарадњи, а првенствено на високом квалитету рада, ефикасности и правовременој помоћи у заједничком решавању питања у вези са људским правима и правима деце, дискриминацији, толеранцији, инструментима за заштиту људских права, родној равноправности, говору мржње и заштити података о личности.

Водећи се увек истим принципима и вредностима, Универзитет у Новом Саду до сада је имао изузетно корисну и плодну сарадњу са Покрајинским заштитником грађана, уз апсолутно поштовање међусобних ставова, мишљења и интегритета обе институције. Несебична помоћ и беспрекорни професионализам у раду Покрајинског заштитника грађана у великој мери су допринели квалитетнијем и успешнијем раду Универзитета у Новом Саду, нарочито у пољу заштите и унапређења људских права и ширењу толеранције, поштовања, прихватања и уважавања различитости, као и спречавању било које врсте дискриминације.

Поштујући заједничке визије и идеје утемељене на знању, отворености, комуникацији и слободи мишљења, захваљујем се на досадашњој подршци и помоћи у раду и изражавам уверење у очување постојећег партнерског односа између Универзитета у Новом Саду и Покрајинског заштитника грађана и наду у даљу успешну и обострано корисну сарадњу.

Проф. др ТИБОР ВРАДИ

професор емеритус,
члан САНУ

У својој књизи „Живот истина“ француски филозоф Густав Лебон (Gustave La Bon) указује на веома сложени однос истине и извесности. Упозорава, да се до извесности долази много лакше, јер се може стићи пречицом веровања и предубеђења. Ако желимо да сагледамо да ли се довољно поштују права грађана, веома је важно да се при тражењу одговора не користи пречица.

Током протекле две деценије учествовао сам на више саветовања које је организовао Покрајински заштитник грађана. Биране су значајне теме. Расправљало се о мањинским правима, о социјалном укључивању Рома, о правима детета, као и о многим другим важним питањима из области људских права. Расправе су биле отворене и мислим да су тежиле да се оде даље од тренутно прихваћених извесности које се лако уклапају у владајућа веровања.

Да би се људска права могла истински штитити треба увек изнова утврдити њихово право стање. Виђење истине је предуслов смисленог деловања. Заштита се не може остварити ако се претње тачно не идентификују. А тај посао се не може једном за свагда обавити. Реч је о трајном задатку. Мислим да су разговори које је иницирао и организовао Покрајински омбудсман били разговори који су тежили ка истини. Искрено желим да се тако настави.

Др НЕВЕНА ПЕТРУШИЋ

редовна професорка Правног факултета Универзитета у Нишу и прва повереница за заштиту равноправности

Обележавање 20 година континуираног рада институције Покрајинског омбудсмана прилика је да се сумирају кључни резултати њеног рада и изазови са којима се суочавала у настојању да доприноси развоју културе људских права и афирмише идеју интеркултуралности на

простору на којем се сусрећу и прожимају различите културе, традиције, религије и начини живљења.

Од самог почетка рада институције важно поље њеног деловања била је област женских људских права и родне равноправности. Избор и почетак рада прве заменице за равноправност полова, чије је мандат прецизно дефинисан, отворио је могућност да тема родне равноправности искорачи из уских активистичких и теоријских оквира и нађе своје упориште у једној институцији која је од самог почетка свог рада пригрлила агенду женског покрета у Србији. Два су кључна обележја деловања институције на плану унапређења женских људских права и промоције родне равноправности. То је, пре свега, тесна сарадња са женским организацијама, природним савезницима независних тела за заштиту људских права, која је дала нову снагу захтевима за уродњавање јавних политика. Друго важно обележје јесте ослањање институције на контекстуализовано феминистичко знање произведено од стране домаћих експерткиња. Оно је било подлога за бројне добро аргументоване препоруке које је током двадесетогодишњег рада институција упутила органима јавне власти. Кроз бројна истраживања, округле столове и дебате, иза којих стоји ауторитет институције Покрајинског омбудсмана, учињене су друштвено видљивим многе баријере и изазови у

остваривању грађанских, политичких, економских, социјалних и других права жена, а органима јавне власти понуђени су конструктивни предлози за њихово решавање.

Сведоци смо да је матрица наше патријархалне културе још увек јака, али остварени позитивни помаци, чему је снажан допринос дала институција Покрајинског омбудсмана, буде наду да је трансформација патријархалних структура моћи и доминације могућа.

МИРОСЛАВ АЛИМПИЋ

председник Вишег суда
у Новом Саду

■ **Д**озволите да Вам, уз изразе најдубљег
 ■ поштовања, честитам 20 година од успо-
 ■ стављања посебног, независног и само-
 сталног органа Аутономне покрајине Војводине
 - институције Покрајинског заштитника грађана
 - омбудсмана. Тих 20 година рада Ваше институције,
 која заузима посебно место у правном систему, обе-
 лежено је значајним повећањем поверења грађана
 и грађанки у овако важну институцију, која не при-
 пада ниједној грани власти у традиционалној поде-
 ли на законодавну, извршну и судску власт. Кроз
 досадашњи рад и развој Ваше институције, велики
 број грађана је успео да заштити своја права у по-
 ступцима против носилаца јавне власти, а на осно-
 ву Ваших препорука отклоњени су многи недостаци
 који су учени у раду ових органа.

Потврда квалитета и значаја Вашег рада је под-
 ршка јавности коју несумњиво уживате. Готово сва-
 кодневно, у послу којим се бавим као председник
 Вишег суда у Новом Саду, у ситуацији сам да се уве-
 рим да кроз заједничку сарадњу и сталне контакте
 остварујемо добре резултате на пољу заштите људ-
 ских права, свако у свом домену.

Са великим задовољством истичем институциона-
 лизовање наше сарадње кроз Споразум који је пот-
 писан у марту 2022. године, на основу којег је реали-
 зован петодневни програм стручног усавршавања
 за судске приправнике, кроз различита предавања
 и практичне вежбе у оквиру послова и надлежно-
 сти омбудсмана. На овакав начин, млади правници
 запослени у Вишем суду у Новом Саду унапредили
 су своја знања о правима националних мањина,
 правима деце, равноправности полова, мобингу и
 деловању Националног механизма за превенцију
 тортуре. Свакако да ће и остали приправници, који
 у наредном периоду буду долазили у Виши суд у
 Новом Саду, у оквиру свог усавршавања и редов-
 не праксе имати могућности да се непосредно упо-
 знају са радом Покрајинског заштитника грађана
 - омбудсмана.

С посебним задовољством очекујем и нашу даљу
 сарадњу на организовању стручних семинара, јав-

них трибина, округлих столова, са оним темама које су нам заједничке.

Још једном Вам честитам Ваш јубилеј, уз жеље за даљим успесима у унапређењу заштите људских права и примерима добре праксе, као и наставак сарадње наше две институције.

ОЛИВЕРА ПЕЈАК ПРОКЕШ

судија Апелационог суда
у Новом Саду

■ **П**окрајински заштитник грађана - омбудсман
 ■ представља интегрални део система омбу-
 ■ дсманске функције у Републици Србији и
 има значајно место у механизму заштите људских
 права и слобода у АПВ. Његове активности су усме-
 рене у правцу успостављања законитог и уставног
 функционисања државних органа, те да допринеси

да ови органи функционишу у оквирима својих нор-
 мативних овлашћења. Од изузетног значаја је и то
 што се ова функција обавља у етнички мешовитој
 средини у АПВ.

У оквиру скупа надлежности којима располаже По-
 крајински заштитник грађана - омбудсман, својим
 активностима он значајно утиче како на јавно
 мњење, тако и на државне институције у правцу
 унапређења заштите права грађана.

У протеклом периоду, на основу анализе његових
 извештаја и пројеката, као и на основу свог непо-
 средног искуства током наше вишегодишње са-
 радње, издвојила бих пре свега, да је Покрајински
 заштитник грађана - омбудсман изузетну пажњу
 посветио заштити права детета, афирмацији родне
 равноправности и заштити од свих облика родно
 заснованог насиља.

Континуираним праћењем примене међународних
 стандарда из области заштите људских права, ор-
 ганизовањем конференција и стручних скупова о
 поштовању људских права, подстицањем образо-
 вања о људским правима у свим областима живо-
 та, сарадњом са правосудним и другим државним
 органима и институцијама, Покрајински заштитник
 грађана - омбудсман дао је огроман допринос уна-

пређењу заштите људских права и слобода.

Живимо у време великих изазова на пољу заштите људских права и слобода, не само у нашој земљи, већ и на глобалном нивоу, па је и значај институције омбудсмана све већи. Настављајући да ради у правцу којим је то чинио протеклих 20 година, Покрајински заштитник грађана - омбудсман, сигурно ће успешно одговорити и на нове изазове.

Срећно!

ЈЕНЕ ХАЈНАЛ

председник Националног савета мађарске националне мањине

■ **Д**елање је основни кључ сваког успеха" - рекао је славни шпански уметник Пабло Пикасо. Ни једна друга реченица не би могла

боље описати двадесет година од установљавања Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, који је управо својим упорним делима и сталним присуством у ове протекле скоро две деценије успешно изградио институцију омбудсмана, не само у систему покрајинске управе, већ и као модел за рад републичког и локалних омбудсмана. Служба омбудсмана као служба која је заслужила поверење грађана се одговором на сваку представку све јасније обликује, сваком иницијативом све више истиче бескомпромисни карактер концепта правне државе и примата људских права. Истиче карактер управе као службе грађана а не грађана као слуге неке бирократске управе која је сама себи циљ. И оно што је из гледишта националног савета било које националне мањине, па тако и Националног савета мађарске националне мањине најбитније: Покрајински омбудсман својим коренима које вуче из мултиетничке, мултикултуралне и вишејезичне Војводине је забетонирао велики значај заштите права националних мањина у систему не само покрајинског заштитника грађана већ и оног републичког и оних локалних, тиме створивши један модел који на припаднике националних мањина гледа много пажљивије и природније него скоро сви заштитници грађана на свету - па чак и онај који је зачетник модерног института омбудсмана: шведски. Фокус Покрајинског заштитника грађана

- омбудсмана на очувању националних мањина као најкарактеристичнијих мањина целе Војводине не само да даје значајан допринос очувању Војводине, већ и значајно помаже свим националним мањинама које живе у покрајини, како на нивоу појединаца, тако и њиховим националним саветима.

Национални савет мађарске националне мањине може рећи да је вишедеценијски партнер Покрајинског омбудсмана, са којим је истовремено настао, са којим се истовремено развијао, и са којим је истовремено растао. Управо ове скоро две деценије заједничког развоја чине Покрајинског омбудсмана неизоставним делом система заштите колективних права припадника националних мањина - иначе по слову закона концентрисаног у рукама националних савета националних мањина -, и националне савете националних мањина неизоставним делом контроле поступања управе према припадницима националних мањина.

Од децембра 2016. године сарадња Националног савета мађарске националне мањине са институцијом Покрајинског заштитника грађана наставља убрзан раст, ступањем проф. др Зорана Павловића на чело институције. Његово искуство, знање као и експертска екипа коју је концентрисао око себе су допринели не само очувању сјаја институције, већ

њеног додатног јачања и раста у очима оних којима институт заправо и служи: грађанима, Војвођанима и пре свега људима, који се боре за остваривања својих иманентних људских права. Не само да је отворио врата своје службе свим заинтересованим грађанима, већ је приближио идеју омбудсмана као независног борца за остварење људских права обичним грађанима, било припадницима мађарског, српског, или било ког другог народа Војводине.

Уверен сам да је данас, у складу са идеалом који је водио челнике Војводине пре две деценије, функција покрајинског омбудсмана неизоставни део система покрајинске управе, као нужна контратежа истој, и да делање нашег покрајинског заштитника грађана чини евидентним, да ће сарадња наших институција доживети још много значајних јубилеја, јер као што је то сматра Пикасо, управо је то делање кључ успеха!

ЖОЖЕФ КЛЕМ

в.д. генералног директора
Радио-телевизије Војводине

Од оснивања Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, ЈМУ „Радио-телевизија Војводине“ посвећивала је значајно место, у свом програму, активностима ове институције.

Сарадња између наше две куће није се огледала само у информисању јавности, већ и у техничкој подршци коју је ЈМУ РТВ пружала приликом организовања различитих догађаја, а која се огледала у уступању архивског материјала, уступању студијских и техничких капацитета РТВ и сл. Посебно у време пандемије, изазване вирусом корона, РТВ је показала велику одговорност и солидарност, те је активно пратила Покрајинског заштитника грађана на пољу промотивних активности, у циљу спречавања ширења овог вируса.

Покрајински заштитник грађана увек делује подстицајно на све оне који су носиоци јавне власти, као и на медијске сервисе попут Радио-телевизије Војводине, јер скретањем пажње на све позитивне примере, дајемо допринос постизању заједничког циља, а то је остваривање загарантованих права за све грађане и подизање нивоа људских права на још виши ниво.

Покрајински заштитник грађана препознао је улогу РТВ у заштити и унапређењу људских права, те је у децембру 2020. године доделио ЈМУ РТВ Повељу за изузетан допринос заштити и унапређењу људских права, што за нас представља подстицај, али и обавезу да се још више унапреде активности на овом пољу.

Др ИВАНА СТЕВАНОВИЋ

директорка
Института за криминолошка
и социолошка истраживања

■ **Д**вадесет година рада Покрајинског омбудсмана је јубилеј значајан за Аутономну покрајину Војводину, али и за Републику Србију у целини. Канцеларија покрајинског омбудсмана у Војводини, основана пре двадесет година као прва таква институција у Србији, значајно је допринела доступности и остваривости људских права и учинила значајан помак у промоцији људских права и њиховој заштити. У ових двадесет година, вршећи надзор и контролу примене закона и рада покрајинских органа јавне управе, поступајући превентивно или давањем препорука по представкама грађана, институција Покрајинског омбудсмана постала је делотворни заштитни механизам и правни инструменти, посредством којег се контролише и ограничава јавна власт у интересу заштите грађана и њихових људских права. Посебно желимо да истекнемо њену улогу у промоцији људских права

и сакупљању релевантних информација, јер без промовисања људских права нема ни њиховог остваривања и заштите, односно унапређења, како на нормативном нивоу, тако и у пракси, поготово у ситуацијама које захтевају координисано ангажовање различитих институција, као и разумевање средине у којој људи живе.

Током наше дугогодишње и успешне сарадње, имала сам прилику да се упознам са радом канцеларије Покрајинског омбудсмана и да се уверим у посвећеност вредностима људских права оних који су ову канцеларију представљали, као и настојању запослених да се унапреде достигнути стандарди. Као директорка Института за криминолошка и социолошка истраживања, који се више од шездесет година бави и истраживањима у области достигнутих стандарда у поштовању људских права, била сам у прилици да сарађујем са овом институцијом, да пратим резултате њеног рада у промоцији, унапређењу и заштити људских права у Аутономној покрајини Војводини. Посебно желим да истакнем наш заједнички рад у последњих пет година у промовисању људских права преко организовања међународних конференција које су биле увек праћене монографским публикацијама, које остају као сведочанство, и допринос научној, стручној и широј јавности, о стању људских права и слобода

и неопходним корацима за њихово унапређење, попут права на живот и достојанствену старост, права на безбедност, заштиту и унапређење права детета, права на приватност и др.

Сарадници Института за криминолошка и социолошка истраживања као и ја лично, свима који су у ових двадесет година радили и представљали канцеларију Покрајинског омбудсмана Војводине честитам двадесет година успешног рада у нади да ћемо наставити нашу сарадњу.

Проф. др ДРАГАН СТАНИЋ
председник Матице српске

■ **П** равни поредак унутар одређене политичке и државне организације јесте једна од оних драгоцених, опсесивних тема многих људ-

ских заједница које су настојале себе да уреде по хуманим начелима. Та хумана начела подразумевају, пре свега, стабилност појмова слободе и одговорности, али уз то нужно морају да се отворе и питања норми и санкција: нити слобода може и сме да буде без икаквих ограничења, нити норме смеју да буду без санкција, нити истинска одговорност може да се изгради без слобода којима људи располажу. Човек је, по својој основној дефиницији, биће слободе или биће које искушава простор слободе, упркос томе што та искушавања могу изаћи како на добро тако и на зло. Појам слободе, као и људских права, не гарантују обавезне позитивне исходе и одсуство свакога зла, али они јесу основни предуслов за такве позитивне исходе. С обзиром на то да је Библија показала како слобода може човека довести до губитка онтичке везе са самим Господом, па и до губитка везе човека са човеком и човека са сопственом природом, онда је бар једно извесно: ништа од свега овога не би било могуће без слободе! Човек је биће слободе, пре и изнад свега!

О појму слободе некаквога поњатија људи имају од како је света и века. Довољно је само да се подсетимо да је појам слободе чврсто повезан са демократијом, па да закључимо како не постоји ниједан феномен који бисмо смели апсолутизовати и прихватати га некритички! Свака ствар престаје

да изгледа једноставна, јасна и саморазумљива кад год се у њу мало пажљивије удубимо, те кад год сагледамо све њене узроке и поледице. Отуда Аристотел јасно увиђа како те основне, темељне категорије, попут слободе и демократије, свакако јесу од средишње важности, али оне могу бити схваћене на веома различите, понекад и спорне начине. Зато овај грчки философ из 4. в. п. н. е., у својој Политици, записује: „Основни принцип демократског државног уређења јесте слобода. Обично се тако мисли као да је то једино државно уређење у коме грађани уживају слободу, јер је слобода, кажу, циљ сваке демократије. Прва карактеристика слободе јесте наизменично владање и потчињавање. У демократији се право састоји у једнакости. Али то није једнакост према вредности већ према бројној надмоћи. Пошто је право тако схваћено, маса нужно постаје врховни господар и оно што већина одлучи, то је највиши закон и највиша правда.“ Ни појмове слободе и демократије не бисмо смели апсолутизовати тако да отклонимо сваку могућност да сагледамо њихова лица и њихова наличја.

У Великој повељи о слободама Енглеске (*Magna carta*, 1215), која се обично узима као почетак демократских традиција Западне културе, јасно је речено да „по милости Божијој Краљ Енглеске, Господар Ирске, Војвода Нормандије и Аквитаније,

те гроф Анжуа“ даје на знање и „пред Богом“ потврђује „у наше име и у име наслѣдника наших“ да „Енглеска црква буде вјечно слободна и да ужива своја неокрњена права и своје неумањене слободе“, да то укључује „слободу црквених избора“, као и то да „смо у наше име и у име наслѣдника наших, свим слободним људима Краљевства нашег подарили, заувјек, све доље написане слободе“. Много је, дакле, трагова која у претходним вековима и миленијумима сведоче о томе како је појам слободе одређиван и како је реализован у друштвеној и политичкој пракси. Сви поменути случајеви јасно показују колика је важност слободе како за човека појединца тако и за људско друштво, те како се појам слободе све више шири у мери у којој људски свет хоће да се хуманизује.

Како историчари права кажу, институција омбудсмана први пут је установљена у Шведској 1809, а потом се почела јављати у многим државама света. Тако се дешавало јер је омбудсман имао реалан простор деловања и јер је остваривао неке, друштвено важне интересе од значаја за све грађане. Овакву институцију у себи немају само оне политичке заједнице које су у правном смислу недовољно изграђене или пак које себе свесно граде супротно моделу демократског поретка. Свеједно који разлог био по среди, да ли у тим друштвима појам слободе није

довољно сазрео или пак појам слободе треба да буде жртвован, природа људског бића и друштвене заједнице налажу да се људска права и слободе поштују како би хуманост постојања на добар начин била очувана. И у политичком поретку СФР Југославије, који је унутар комунистичке матрице до извесне мере истраживао простор људских слобода, постојала је институција друштвеног правобраниоца која је, бар према основној замисли, обављала оне функције које се данас најчешће именују као делокруг рада омбудсмана или заштитника права грађана.

Како год о овим стварима мислили, једно је бар јасно: појам људских права постаје гранична линија по којој можемо разликовати политичке системе XX и XXI века: уколико су се током XX века унутар светског, демократски и либерално опредељеног грађанског поретка јавили различити модели искушавања, чак суспензије демократије и револуционарног, насилног одбацивања либералног поретка (комунизам, фашизам, нацизам и др.), требало би да заједничка поука свих ових дешавања буде бар то да у XXI веку таквих облика суспензије, ако је то могуће, никако не буде. Стога би, без обзира на одређене разлике које ће нужно морати да постоје, сви политички системи света такво начело владавине људских права морали да сачувају. Нужне

разлике ће се појављивати у начину на који разумевамо, дефинишемо појам људских права и конкретне њихове садржине, али начелно посматрано, можемо се само надати и борити да у XXI веку не буде више политичких система који не би уважавали појам људских права и слобода.

Због свега тога институција Заштитника права грађана, тј. Омбудсмана, тј. Друштвеног правобраниоца, мора имати важно место у политичком систему који грађимо са пуном свешћу да су слободе људи и грађана саставни делови сваке хумане заједнице. Ако смо добронамерни у односу на идеју хуманог друштва, морамо поштовати идеју слободе и сама људска права, премда се не морамо слагати око тога како те појмове садржински одређујемо. Уз та поштовања свакако морамо додати и неопходност постојања институције Заштитника права грађана: са том институцијом треба да сарађујемо у мери у којој јасно видимо како простор његових залагања остварује некакве реалне интересе које би сви ваљало да уважавамо. Права грађана биће свакако ефикасније поштована уколико има некога ко би о тој заштити непрестано и будно бринуо. Заједно са самим грађанима, заједно са свешћу да њихова права не би смела да буду угрожена!

ТИЈАНА ПАЛКОВЉЕВИЋ БУГАРСКИ

управница
Галерије Матице српске

Галерија Матице српске, као једна од најстаријих установа заштите и презентације културног наслеђа искрено верује у важност једнаких права и равноправног положаја за све.

Својим активностима и програмима намењеним свим категоријама посетилаца, Галерија се труди да уметност приближи свима, од најмлађих, преко деце предшколског и школског узраста, студентима, одраслима и најстаријима, прилагођавајући се како програмски, тако и просторно свим њиховим потребама. Такође, програми Галерије креирани су да задовоље потребе и особа са инвалидитетом, како би и ова категорија посетилаца могла да ужива у културним садржајима.

Својом визијом и мисијом, која подразумева креирање „музеја за све“ Галерија Матице подржава рад

Покрајинског заштитника грађана, као институције која штити интересе свих грађана.

Верујемо да су заједнички пројекти Галерије Матице српске које је у протеклом периоду спровела са Покрајинског заштитника грађана - омбудсманом, допринели стварању бољег друштва за све, истичући важност равноправности и једнакости међу људима, као основ за напредак и развој друштва у целини.

Радујемо се будућим заједничким пројектима и честитамо Вам јубилеј 20 година од оснивања.

ЈОЛАНД КОРОРА

председница
Националног удружења
родитеља - НУРДОР

■ **С**а постојањем Покрајинског заштитника грађана - омбудсманом упознала сам се још 2014. године, када сам имала приватан проблем, са бившом фирмом у којој сам радила. Тада се обраћам њима, и они на моју велику радост успешно решавају проблем. При том, морам истаћи, да сам се пре тога обраћала разним институцијама али безуспешно. Тада ја схватам важност и значај њиховог постојања.

После пар година, поново се срећем са Покрајинским заштитником грађана - омбудсманом али сада из друге перспективе и моје друге улоге. Наиме позивају нас/ме као председницу Националног удружења родитеља деце оболеле од рака - НУРДОР да нам уруче ПОВЕЉУ ЗА ИЗУЗЕТАН ДОПРИНОС ЗАШТИТИ И УНАПРЕЂЕЊУ ЉУДСКИХ ПРАВА. Тада, опет, по други пут схватам значај и важност

постојања ове независне институције! Наиме, у том тренутку сам била посебно срећна, јер је неко схватио значај и важност постојања удружења и дао на важности једном Удружењу - НУРДОРу које посвећено, транспарентно, несребично и неуморно помаже и пружа медицинску, материјалну и психосоцијалну подршку деци оболелој од рака и њиховим породицама сада већ пуних 19 година.

После тога, можда 2 године поново се сусрећем са Покрајинским заштитником грађана. Наиме, добила сам позив од њих са питањем, шта мислим о ХПВ имунизацији? Одушевила сам се и рекла им, да мислим да је то сјајно и преко потребно јер је превенција пола посла у заштити здравља наших грађана. Убрзо после тога на моју велику радост креће иницијатива баш од стране омбудсмана да Нови Сад буде први град у Србији који ће кренути са пробним пројектом имунизације деце вакцинама против ХПВ вируса. Овај пројекат је врло брзо наишао на одличну реакцију родитеља и он је од скоро уврштен у редовну имунизацију деце и младих преко РФЗО.

Мислим да Покрајински заштитник грађана има посебан сензибилитет за све оне теме, људе и проблеме од којих већина бежи, јер су како кажу „тешке“. Једна од њих јесте и право на достојанствен живот.

када нам је помоћ најпотребнија, односно право на достојанствену смрт. Палијативна нега и збрињавање је доступно малом броју пацијената и потребне су системске измене где би се палијативна нега интегрисала у наш здравствени систем.

Покрајински заштитник грађана је покренуо и многе друге теме и саму етичку одговорност свих нас, нпр. према популацији старијих грађана, мању заступљеност жена на позицијама моћи од мушкараца, разбијање родних улога и допринео већој видљивости устаљених стереотипа које је неопходно мењати да бисмо се сви равноправно развијали и да бисмо сви живели достојанствено и оснажено без обзира на одређене различитости.

Због свега напред наведеног, моје огромно поштовање и респект припада овој институцији, и даље ћу бити врло срећна и поносна сваки пут када ме Покрајински заштитник грађана - омбудсман позове да учествујем на њиховим округлим столовима, или као слушаалац или као предавач.

Срећне вам прве две деценије постојања и још много деценија успешног рада, са правим темама у којима сте непогрешиви од срца вам желим.

ЈАСМИНА МИКОВИЋ

директорка
Центра за права детета

Центар за права детета је остварио дугогодишњу и успешну сарадњу са институцијом Покрајинског заштитника грађана - омбудсман посебно на пољу промоције и заштите права детета у Србији.

Досадашња сарадња обележена је заједничким настојањима да се унапреди законодавни и стратешки оквир у области права детета у Србији и систем заштите деце од насиља у свим срединама, као и да се промовише партиципација деце, као један од основних принципа УН Конвенције о правима детета, коју је и наша држава ратификовала.

Посебан допринос, Покрајински заштитник грађана - омбудсман дао је кроз подршку пројектима које смо спроводили, али и активним учешћем на многобројним догађајима које је Центар за права

детета организовао са циљем да обележи Светски дан деце, Дан планете Земље и др. чиме је показао спремност да континуирано прати остваривање права детета, али и учини видљивим права детета у Србији.

Покрајински заштитник грађана-омбудсман је континуирано пратио и подржавао активности наше организације и позивао нас на многе догађаје, које је организовао са циљем скретања пажње на положај деце у Србији и на изазове са којима се она суочавају. Посебно место на тим догађајима увек су имали чланови и чланице Клуба ДХ, при нашој организацији, који су били позивани у улози говорника и/или учесника.

**Др НАДА ПАДЕЈСКИ
ШЕКЕРОВИЋ**

руководитељка Сигурне
женске куће, Нови Сад

Са институцијом Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана као представница Прихватилишта за жене и децу угрожене породичним насиљем „Сигурна женска кућа“ дуго година сарађујем.

Кроз богат архипелаг активности Покрајинског заштитник грађана, од индивидуалног приступа грађанину/грађанки у циљу заштите људских права, до спровођења веома значајних истраживања у различитим областима, институција омбудсмана манифестује своју доступност појединцу и своју оријентацију ка суочавању са реалним проблемима вулнерабилних група грађана.

Проф. др Зоран Павловић са својим сарадницима у научним, али и прагматичним оквирима доследно пропитује заснованост различитих концепата и по-

казује спремност да храбро мења парадигме како би се умањила дискриминација грађана који је доживљавају.

Кроз организацију стручних конференција и округлих столова институција омбудсмана подстиче стручњаке различитих дисциплина на интензивну сарадњу, размену знања и унапређење одговорног поступања.

Институција Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана спровођењем поступака који су у делокругу њених надлежности, као и подстицањем на развој и напредак институција и организација са којима сарађује значајно утиче на унапређење права грађана и ефикасније поступање органа управе, јавних предузећа и установа на територији АП Војводине.

Др КОСАНА БЕКЕР

Програмска директорка удружења грађанки „FemPlatz“, Панчево

О бележавање овако значајног јубилеја, 20 година постојања и успешног рада Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана, вратило ме је у прошлост, на сам почетак моје радне каријере на тему људских права. У то време, ово је била једина институција у држави у којој се говорило и радило на дечијим правима. Као младој правници, то ми је улило наду да ће се свест о поштовању права детета даље ширити и да ће права детета бити институционално заштићена.

Свих 20 година постојања Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана пратим рад институције, као активисткиња за људска права и као грађанка Војводине. Имала сам прилику током година да професионално сарађујем са бројним посвећеним запосленим особама у овој институцији, а имала сам прилику и да се као грађанка обратим притуж-

бом. Оба поља сарадње су била и остала веома задовољавајућа и успешна.

Последњих година највише пратим рад у области права жена и родне равноправности и веома ми је драго да ова институција активно и ефикасно ради на темама које су од изузетног значаја за жене у Војводини, али и да рад институције служи као модел у целој држави.

Желим целом тиму Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана пуно успеха у даљем раду и још много оваквих јубилеја.

ПОКРАЈИНСКА СКУПШТИНСКА ОДЛУКА О ПОКРАЈИНСКОМ ЗАШТИТНИКУ ГРАЂАНА- ОМБУДСМАНУ

("Сл. лист АП Војводине", бр. 37/2014, 40/2014 - испр. и 54/2014)

I ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Покрајинском скупштинском одлуком о Покрајинском заштитнику грађана-омбудсману (у даљем тексту: Одлука) установљава се независан и самосталан орган Покрајински заштитник грађана - омбудсман, уређују се надлежности, поступак рада овог органа, поступак избора и престанка функције покрајинског заштитника грађана - омбудсмана и заменика покрајинског заштитника грађана - омбудсмана и њихова овлашћења.

Члан 2

Све граматички родно одређене речи у овој одлуци означавају и односе се једнако на мушки и женски род.

Члан 3

Покрајински заштитник грађана - омбудсман (у даљем тексту: Омбудсман) је самосталан орган АП Војводине, који је надлежан за решавање жалби грађана на одлуке покрајинских органа.

ПОКРАЈИНСКИ ЗАШТИТНИЦИ ГРАЂАНА
ЗАМЕНИЦИ И ЗАМЕНИЦЕ

Проф. др ЗОРАН ПАВЛОВИЋ
Покрајински заштитник
грађана - омбудсман

ЈАНОШ ОРОС

Заменик покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана за заштиту
права националних мањина

СНЕЖАНА КНЕЖЕВИЋ

Заменица покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана за
равноправност полова

МИЛАН ДАКИЋ

Заменик покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана за заштиту
права детета

ЈОВАНА АЛЕКСИЋ

Заменица покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана

Проф. др ПЕТАР ТЕОФИЛОВИЋ
Покрајински заштитник
грађана - омбудсман
(2003-2009)

Др ДЕЈАН ЈАНЧА
Покрајински заштитник
грађана - омбудсман
(2009-2010)

АНИКО МУШКИЋА ХАЈРИХ
Покрајински заштитник
грађана - омбудсман
(2010-2016)

АНИКО ШИРКОВА
Заменица покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана (2015-2021)

МАРИЈА КОРДИЋ
Заменица покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана за права
детета (2004-2016)

ЕВА ВУКАШИНОВИЋ
Заменица покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана за заштиту
права националних мањина
(2009-2017)

ДАНИЦА ТОДОРОВ
Заменица Покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана за
равноправност полова
(2004-2016)

СТЕВАН АРАМБАШИЋ

Заменик покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана (2004-2016)

ЗОЛТАН ГОБОР

Заменик покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана за заштиту
права националних мањина
(2003-2009)

ДРАГОМИР СЕКУЛИЋ

Заменик покрајинског
заштитника грађана
- омбудсмана (2004-2016)

КОHTAKT

ПОКРАЈИНСКИ ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА - ОМБУДСМАН

Република Србија
Аутономна покрајина Војводина
ПОКРАЈИНСКИ ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА - ОМБУДСМАН

Булевар Михајла Пупина 25, 21101 Нови Сад

021/487-41-44

office@ombudsmanapv.org

www.ombudsmanapv.org

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотеке Матице српске, Нови Сад

351.941(497.113)„2002/2022“
342.7(497.113)„2002/2022“

20 година Покрајинског заштитника грађана - омбудсмана. - Нови Сад : Покрајински заштитник грађана - омбудсман, 2022 (Нови Сад : Штампарија Покрајинске владе). - 131 стр. : илустр. ; 15 x 21 cm

Тираж 200.

ISBN 978-86-89417-18-0

а) Војводина. Покрајински омбудсман - 2002-2022 б) Права човека - Војводина - 2002-2022

COBISS.SR-ID 77002505

